

תשורה

משמחת הנישואין של
יצחק עב"ג חנה שיחיו איטקין

כ"ח תשרי תשס"ח
ברוקלין ניו-יורק

פתח דבר

לזכרון טוב, מיום כלולותינו בשעה טובה ומוצלחת, הננו בזה לכבד את כל הבאים מקרוב ומרחוק ליטול חלק בשמחתנו, בתשורה הכוללת צלומי אגרות ומענות קודש מאת כ"ק אדמו"ר מהרי"ץ נ"ע וכ"ק אדמו"ר זי"ע שזכה לקבל זקנו של החתן שיחי', הרב החסיד התמים ר' מאיר איטקין ז"ל.

בראש הקונטרס באה שיחת כ"ק אדמו"ר מפרשת שלח תשמ"ה (נדפס בלקו"ש חלק ל' פר' נח) ביאור דעת הרמב"ם במצות פרו ורבו.

•••

תקצר היריעה כאן מלהכיל את סיפור קורות ימי חייו של הסבא ר' מאיר ז"ל. סיפור חיים שנשזרו בו פעולות של מסירות נפש ב"מדינה ההיא" בהחזקת התורה והמצוות בכלל, והתמיכה בישיבת תו"ת בפרט, והצטיינות בעשיית טובה לכל יהודי בלב שלם. כל זה דורש ברכה בפני עצמה ובהזדמנות זו נסתפק בהבאת ראשי פרקים מחייו.

הסבא ר' מאיר נולד להוריו הרה"ח ר' חיים שניאר זלמן ומרת שיינא ז"ל איטקין, בכ"ף תמוז תרע"א, בעיירה החסידית המפורסמת "נעוול" שברוסיה. בנערותו למד בישיבות המחתרתיים בעיר נעוול ופאלאצק אצל מלמדים וראשי ישיבות, ביניהם ראש הישיבה המפורסם הגאון החסיד ר' יהודא עבער הי"ד.

ביום ו' אדר ה'תש"א, בעיר לענינגראד, בא כברית הנישואין עם הסבתא מרת סימא חאשא תחי', בתו של החסיד הנודע בעל מסירות נפש בפועל ממש ר' יצחק ראסקין הי"ד (שלהבחל"ח, החתן שיי' נק' על שמו).

עם התקרבות הסכנה של מלחמת העולם השנייה למקום מגוריהם, נמלטו לסאמארקאנד שבאוזבקיסטאן, ושם עסקו בהתמסרות מיוחדת לטובת הכלל. בשנת ה'תש"ו כשנוצרה האפשרות לברוח מרוסיה, עברו את הגבול יחד עם עוד רבים ממשפחות אנ"ש. אחרי תלאות הדרך הגיעו לפאריז, שם יחד עם עוד ידידים ממשפחות מאנ"ש החלו לבנות חיים חדשים. בשנת תשי"ג הגיעו צלחה לארה"ב. בתחילה גרו בעיר פילדלפיה, פא. וכעבור כמה שנים עברו לגור בקראון הייטס.

בשנת תשכ"ז קבעו את ביתם בסמוך ל"בית רבינו". זכו שביתם הפך ל"בית וועד לחכמים" בית חסידי ששמעו יצא למרחוק, בזכות דברי התורה והחסידות ממקורות חסידיים אותנטיים ונאמנים שנשמעו בו בכל עת מצוא.

בליל ועש"ק פ' תבא, טו"ב אלול ה'תשס"ז, כחודשיים ימים לאחר שמלאו לו צ"ו שנים, החזיר את נשמתו ליוצרה כשלצידו עומדים מבני משפחתו הקרובים שיחיו.

זכה יחד עם להבחל"ח הסבתא שתחי', לראות דור ישרים יבורך, בנים נכדים ונינים עוסקים בתורה ומצוות ובשליחות כ"ק אדמו"ר זי"ע להכין העולם כולו לקבלת פני משיח צדקנו בקרוב ממש.

יהי רצון מהשי"ת שנזכה לילך בדרך שחינכנו הסבא ז"ל, דרך החסידות האמיתית שעבורה מסר נפשו וחניך בה את בני ביתו נכדיו וניניו, הדרך שחדורה בדם ויזע של מסירות נפש והתקשרות נאמנה לרבותינו נשיאינו, עד שנזכה בקרוב ממש לקיום היעוד של "הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם במהרה בימינו.

תודתינו נתונה לכל הדודים והדודות שיחיו על עזרתם בהכנת תשורה זו.

• • •

בסוף הקובץ מובאת כתבה (שנדפסה ב'כפר חב"ד') על פרשת החיים וכמה מכתבים מכ"ק אדמו"רים לסבא של הכלה הרה"ח ר' משה יצחק ז"ל ואביו הרה"ח ר' חיים צבי הירש ז"ל קאניקאוו.

• • •

הא-ל הטוב הוא ית' יברך את כבודו ואת אנשי ביתו יחיו בתוך כלל אחינו בני ישראל בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, ושנזכה לקיום היעוד "מהרה ה"א ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים, קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה" וכו' בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

מוקיריהם ומכבדיהם

יצחק וחנה איטקין

יום ד' כ"ח תשרי ה'תשס"ח

ברוקלין נ.י.

דבר מלכות

אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טובים. וכן העתיק ופסק הר"ף, והביא כתוב זה. ואמאי השמיט הרמב"ם טעם הגמ' וכתב טעם חדש מדילי, (שכל המוסיף כו')?

ב. והנה יש מפרשים, שמהכתוב יש לדייק שני טעמים: (א) לפי רישא דקרא „כי אינך יודע אי זה יכשר גו“, הי"ז מטעם ספיקא (כפי רש"י על הכתובים) „אם . . . בנים שנלדו תך יתקיימו לך או שמא לא יתקיימו אלא שבזקנותך“: (ב) לפי סיפא דקרא „ואם שניהם כאחד טובים“ אין זה מטעם ספיקא וחשש, אלא כל אימת שיכול להוסיף בהולדת בנים הרי הוא מצווה ע"ז.

והיינו, דלטעם הא' עיקר החיוב הוא

א. כתב הרמב"ם: „אף על פי שקיים אדם מצות פרי' ורבי' הרי הוא מצווה מדברי סופרים שלא יבטל מלפרות ולרבות כל זמן שיש בו כח, שכל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם“.

והקשו ע"ז, דהרי בגמ' מפורש ש' מקורו וטעמו של דין זה הוא מהכתוב, „בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך וגו“, וז"ל הגמרא: „ר' יהושע אומר נשא אדם אשה בילדותו ישא אשה ב' זקנותו היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו שנאמר – בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך כי אינך יודע

1) הל' אישות פט"ו הט"ז.

2) ראה לקמן סעיף ו' ובהערות שם, שעיקר

צינוי פ"ר נאמר בפרשתנו.

3) י"ג „מישראל" (וע"ד ל' הרמב"ם שבהערה

22. ועוד) – ראה ילקוט שינויי נוסחאות ברמב"ם

הוצאת פרענקל.

4) ראה הגהות הרמ"ך לרמב"ם שם. מעשה

רוקח שם.

5) יבמות סב, ב.

6) קהלת"א, ו.

7) יבמות שם.

8) ומובן שאין לבאר שהוא ע"ד שמצינו בכללי

הרמב"ם (ראה יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ד)

שדרכו לכתוב דבר היותר מתקבל, ובפרט בענינינו

שגם בגמ' נלמד מכתוב שהודגש בו טעם, ולכן כ'

הרמב"ם מדילי' טעם פשוט יותר – כי טעם הרמב"ם

„שכל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם“

לכאורה אינו טעם (מספיק) כלל בהלכה לחייבו ב'

מצוה (מד"ס), משא"כ בגמ' שלמדו מכתוב שנאמר

בסגנון של הוראה וצינוי.

9) העמק שאלה לשאלות שאלתא קסה אות

ג. וראה בארובה שדי חמד כללים מערכת וא"ו כלל

י"ד.

10) קהלת שם. וע"ז ברש"י יבמות שם ד"ה אי

זה יכשר: איזה זרע היא הגון וירא שמים ומתקיים.

וברשב"ם ב"ב צ"א, א ד"ה כדרכה: לפי שהי' ירא

שמא ימותו בניו כו'. ע"ש. ובקה"ר עה"פ בדברי

ר"נ: אינך יודע איזה בנים מתקיימין לך אם של

נעירותך אם של זקנותך אם שניהם כאחד טובים.

ובאבות דר"נ פ"ג, ו' „אם שניהם יתקיימו בידך“.

י' שקיהל חכמות רבות . . . וי"א שהי' אומר כל

דבריו בהקהל (רש"י ריש קהלת – ולכאורה זהו י"ד

חר מ. בקה"ל. וראה ר"פ ויקהל. ומנ"ל לרש"י זהו).

[מקורו דרש"י הוא בקה"ר בתחלתה, שהיו דבריו

נאמרין בהקה"ל. וראה י"ש ריש קהלת. וב'

אבודרהם (כשם אבן הירחי) „כי שלמה בחג אמרו

בהקהל כמי'ש כמועד שנת השמיטה בחג הסוכות גו'

ונתיב ויקהלו אל המלך שלמה בירח האתנים בחג

וגו' וא אמרו בהקהל להוכיח את ישראל“.

אבל צ"ע מנ"ל בפש"מ שהיו דבריו סחם

בהקה"ל לאו דוקא בחה"ס דשנת הקהל. וראה

מדרש לקח טוב ר"פ דבריו: לפי שהי' קהלת

מקהיל קהילות בישראל כו"].

משום חשש ביטול מצות פו"ר, וא"כ י"ל
נחשב כספיקא דאורייתא דשמא יבטל
ממצות פו"ר¹¹; אבל לפי הטעם השני
שבכתוב, "ואם שניהם כאחד טובים", אין
כאן משום חשש ביטול מצות פו"ר וספי-
קא דאורייתא, אלא הנהגה טובה ומצוה
מדברי סופרים, שיהיו לו עוד בנים.

וזהו שכתב הרמב"ם, "שכל המוסיף
נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם",
שכוונתו להטעם, "ואם שניהם כאחד
טובים", כי לדעת הרמב"ם עיקר הטעם
הוא מסיפא דקרא, וחיובו אינו מטעם
חשש ביטול מצות פו"ר דאורייתא, אלא
הוי מצוה מדברי סופרים, וכנ"ל.

אמנם לכאורה ביאור זה דחוק הוא
מכמה טעמים:

(א) דוחק לחלק הפסוק לשני טעמים,
כי מפשטות הכתוב משמע דהוי כולא
טעמא חדא, וסיפא דקרא הוא המשך
הספק דרישא: "אינך יודע אי זה מהם
יכשר הוה או זה ואם (או) שניהם כאחד
טובים"¹².

(ב) את"ל שהטעם הא' שבכתוב ("אינך
יודע אי זה מהם יכשר") הוי חששא
דביטול מ"ע דאורייתא (שמא ימותו בניו
הראשונים), אינו מובן:

11 בהגות הרמ"ך שם בהמשך לדברי הגמ'
כי לא תדע הוה יכשר: דחייש למיתת הראשונים
ונמצא שלא קיים המצוה.

12 להעיר שבה"ד שם במאמר ר"י אינו מביא
סיומ הכתוב, אם שניהם כאחד טובים, ולאידך
באבות דר"נ הובא זה בלשון ר"י, "כי אינך יודע אם
שניהם יתקיימו בידך אם שניהם כאחד טובים
שנאמר בבוקר זרע את זרעך" (וראה ב' הנוסחאות
באבות דר"נ). ובב"ר פס"א, ג במאמר ר"י לענין
נתינה לעני נקט הטעם שבכתוב לא בתור רא"י
מהכתוב אלא כחלק מלשונו, ולא הביא בכלל רישא
דקרא. וראה זח"א קפת, א. וזה חדש רות (פט),
רע"ג.

(א) לפי זה יוצא, שכל אימת שאשתו
של אדם (גם אם ילדה לו בן ובת) אינה
עוד בת בנים יש עליו חיוב לישא אשה
(בת בנים) על אשתו¹³ (או לגרשה ולישא
אחרת)¹⁴ מחשש שמא ימותו – והרי לא
מצינו שבנ"י יחמירו בזה¹⁵ כדי לצאת
דעת ר"י (ובפרט שמפורש בגמ'¹⁶, הלכה
כרבי יהושע¹⁷).

(ב) ומאידך גיסא, אם הוי ספיקא
בלבד – חל חיוב זה ד"לערכ אל תנח
ידך" דוקא כאשר יש לו רק בן ובת (או
שני זכרים לדעת ב"ש), כי אז י"ל דאע"פ
שקיים מצות פו"ר, מ"מ חיישינן למיתת
אחד מהם ושוב אין בידו מצות פו"ר:
אבל כאשר יש לו כמה בנים ובנות אז
אין טעם שיחול עליו חיוב זה¹⁸, שהרי
למיתה דבי תרי לא חיישינן¹⁹ – ומס'
תימת לשון ר"י, "היו לו בנים בילדותו"
משמע בפשטות שהמדובר הוא לאו
דוקא בשני בנים (בן ובת), כ"א גם כאשר
היו לו כו"כ בנים.

13 ובוה אין מקום לכאורה לחשש דהכנסת
צרה לביתו – "לעשות את זו צרה לזו" (ל' רש"י
אחרי ית, יח), כיון שהוי ספק בקיום מ"ע דאורייתא,
משאיכ' להטעם השני הנ"ל שאין מקום לזה. כפשוט.

14 ראה בעל המאור יבמות שם. רא"ש שם
פ"ח ס"ט. דרישה לטור אה"ע ס"א סק"ט.

15 ראה מקור חסד לספר חסידים ס"י שעו
שמביא ראיות מכ"מ שגם לפני חדר"ג לא הי' מנהג
בנ"י (ובפרט גדולי ישראל) לישא שתי נשים.

16 יבמות שם.

17 וכיה ברי"ף שם. וראה בעל המאור ורא"ש
שם (ומעשה רוקח שבהערה 31). וראה שו"ע אה"ע
שם ס"ח ובנ"כ.

18 והא זבועו שהי' ירא שמא ימותו בניו (שהוי
יותר משנים) – רשב"ם כ"ב שם – וכולם מתו בחייו
– אין מזה הכרח שהוא חיוב (ראה בהגטמן בהערה
שלאח"ז).

19 יבמות כו, ב ותוס' שם. תוד"ה וחכ"א –
ריש יומא. וראה שד"י חמד שם. ולהעיר מערוך לנר
ליבמות סא, ב ד"ה דלאו בת בנים.

ומלבד זאת – אין פירוש זה מספיק ליישב דברי הרמב"ם, שהרי עכ"פ הו"ל להרמב"ם להביא רישא דקרא – שנאמר „בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך“ (בלי המשך הטעם ד„אינך יודע גוי“) – שבו נאמר עצם החיוב (וכמו שמצינו ברייף²⁰ שהביא רק רישא דקרא הנ"ל, והרי גם הוא ס"ל „והא מילתא ד'רבנן היא“ כדעת הרמב"ם ש„הוא מצווה מדברי סופרים“).

ג. והנה בטעם שכתב הרמב"ם „שכל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם“ צ"ב לכאורה, לשוננו „שכל ה' מוסיף“ ולא בלשון הרגיל – „כל המו' ליד; ולא ידך, אם תפס ל' „מוסיף“, הו"ל לסיים „כאילו הוסיף עולם“ בהתאם לתחלת הלשון „כל המוסיף נפש אחת“ (וע"ד מרז"ל במס' סנהדרין²¹ „כל המ' קיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא“²²), ולמה ממשיך „כאילו בנה כו“?

גם צריך להבין: ברמב"ם הל' דעות²³ כ' בנוגע להכוונה בהולדת בנים, וישים על לבו שיהי' לו בן אולי יהי' חכם ר' גדול בישראל“. ולכאורה הרי זו הסברה פשוטה ב„כאילו בנה עולם“, ומדוע לא הביאה הרמב"ם כאן כטעם ע"ז שלא יבטל מלפרות ולרבות, כי אולי יהי' הבן הנולד חכם וגדול בישראל, ואז הרי זה לא רק „כאילו בנה עולם“ אלא שזהו בנין עולם ממש?

20 וכן בסמיג מ"ע מט.

21 לו, א – כמשנה. והביאו הרמב"ם בהל' סנהדרין פ"ב ה"ג. וראה גם רמב"ם שבהערה הבאה.

22 וברמב"ם הל' רוצח כו' ספ"א, וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים כל העולם כולו“.

23 ספ"ג.

ד. ויובן זה בהקדם הצ"ע, וכפרט אם נאמר (כדמוכחא מילתא)²⁴ שדין זה ב' רמב"ם מקורו בדברי ר"י – ד„היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו“: מדוע שינה הרמב"ם מלשון ר"י („היו לו בנים כו“) וכתב לשון אחר?²⁵

וי"ל הביאור בזה בפשטות: בדין נשא אשה בילדותו ישא אשה בזקנותו היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו – אפ"ל שני אופנים:

א) הוא (המשך מ)עצם חיוב העיקרי דמצות פור', שגם לאחר שקיים מצוה זו בילדותו, יש עליו חיוב מד"ס להמשיך („לא ליבטל“) נמצות פור' גם בזקנותו. ולפי זה – הכתוב בקהלת הוי"ג גילוי מילתא וביאור נמצות פור' שמן התורה. או

ב) הוא חיוב ודין בפ"ע, שאף שקיים מצות פור' ע"י הבנים שהיו לו בילדותו, ה"ה מצווה בדברי קבלה²⁶ „בבוקר זרע את זרעך גו“ להוליד בנים גם בזקנותו [וכן משמע לכאורה מהמשך דברי ר"י, שאינו מסתפק בציווי הולדת בנים („היו לו בנים בילדותו כו“), אלא²⁷ מתחיל כענין חדש – „נשא אשה . . היו לו בנים . .“].

24 כמ"ש במגיד משנה כאן ושם היו.

25 ראה יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ה – שהרמב"ם מעתיק לשון הגמ'.

26 להעיר מהשינויים במדרשים הנ"ל הערות 10, 12: בקהיר מביא רק ל' הכתוב (ע"ד ל' הגמרא): כאבות דר"ג „אלא שא אשה והוליד בנים ובנות והרבה פרי' ורבי' בעולם“: בכ"ר שם בסופו „ר' דוסתאי בשם רבי שמואל בר נחמן אם היו לך בנים כנעירותך קח לך אשה כזקנותך והעמד בנים ומחיו אתה למד מאברהם כו“, ומשמע שהוא לימוד בפ"ע, ואינו מטעם המשך קיום מצות פור'. וראה בארוכה יפ"ת (השלם) ונזר הקדש (השלם) לכ"ר שם.

27 ראה ע"ז יעקב (לע"י) וערוך לנר יבמות שם. ועוד.

ויש לומר שזהו יסוד החילוק בין שתי הגירסאות שישנן בגמ' שם, בקשר לדברי המשנה²⁸, "לא יבטל אדם מפרי' ורבי' אלא א"כ יש לו בנים": לרוב הספרים גרסין בגמ' "מתניתין דלאו כר' יהושע", אמנם הר"ף (ועוד) לא הביא תיבות אלו²⁹.

והנה להגירסא "מתניתין [דקתני א"כ כו' הא אם יש לו יבטל³⁰] דלאו כר"י", נקטינן כאופן הא' הנ"ל, שדברי ר"י הם מטעם (המשך) קיום מצות פו"ר ובע"כ פליג אמתניתין שדייקין מינה דאם יש לו בנים נתקיימה מצות פו"ר במילואה ויכול ליבטל כו'.

אבל להגירסא דליתא תיבות אלו בגמ' י"ל, שמאמר ר"י אינו בסתירה לה' משנה (דמשמע הא אם יש לו בנים יכול ליבטל מפו"ר), כי הדין דר"י הוא דין וחיוב בפ"ע מדברי קבלה³¹ – ובזה לא איירי במתניתין.

ועפ"ז י"ל שלכן משנה הרמב"ם מלשון ר"י "היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו" וכותב "אף על פי שקיים אדם מצות פרי' ורבי' הרי הוא מצווה מדברי סופרים שלא יבטל מ' לפרות ולרבות כל זמן שיש בו כח" – להשמיענו דבר זה גופא³² – שציווי ה'

28 שם סא, ב.

29 ראה בעל המאור, מלחמות יבמות שם.

ראש שם ס"ט (ועוד).

30 פרשי' יבמות שם (טב, ב).

31 וראה לחם משנה לרמב"ם שם ה"ז. מעשה

רוקח שם. ועוד.

32 ראה ב"ש אה"ע ריש ס"א שהקשה בדברי הרמב"ם (הל' אישות רפ"ח) דמהני מחילה אם כבר קיים מצות פו"ר, מגיל הרמב"ם חילוק זה דמהני מחילה שלה אחר קיום פו"ר דמי' חייב לקיים לערב אל תנח ירך (אף שהוא מדרבנן). וע"פ הגיל בדעת הרמב"ם לכאורה יוקשה ביותר, דעדיין מצווה הוא מדי' שלא לבטל מלפרות ולרבות – אבל ראה

כתוב (בדברי קבלה) דגם בעת זקנותו יהיו לו בנים ("לערב אל תנח ירך"), אינו ענין וחיוב בפ"ע, אלא הוא מצד לתא דמצות פו"ר³³, שיש חיוב תמידי (מד"ס) שלא יבטל מפו"ר (מקיים מצות פו"ר שמדאורייתא³⁴) כ"ז שיש בו כח.

ויש לומר שהנפק"מ להלכה בין ב' אופנים אלו, היא בהדין דמוכרים ס"ת בשביל בנים (לישא אשה בת בנים)³⁵ – אם ישנו גם כשכבר קיים מצות פו"ר (כשתי הדיעות בשו"ע בזה³⁶): לפי ה' שיטה שהוא דין בפ"ע, הרי כיון שכבר קיים מצות פו"ר בשלימותה, שוב אינו

נימוקי הגרי"ב לרמב"ם הל' אישות שם, דדברי הרמב"ם הם רק בנוגע לחיוב מדאורייתא, אבל מדרבנן ודא לא מהני מחילה, מפני הציווי ד"לערב אל תנח ירך", וכהא דתירץ המגיד משנה לרמב"ם שם ה"ז. וראה אוצר הפוסקים לשו"ע אה"ע שם סק"ג. וש"נ.

33 להעיר מפרשי' ביצה לו, רע"א (נסמן בצפ"צ לרמב"ם כאז) דכאשר כבר קיים מצות פו"ר (לביה או לב"ש), תו לא מיפקד כולי האי כו' ומיהא קצת מצוה איכא כדאמר בבוקר כו" (וראה פרשי' שם לו, סעי'ב: ולא . . . הא מצוה קא עביד – שנשא אשה לפרות ולרבות). ואולי זוהי כוונת הצפ"צ בציונו, דגמ' ופרשי' זה משמע דהיינו (קצת) מצות פו"ר. וראה שו"ת פרי יצחק (להר"י בלאוער דפ"ט ערבורג) סמ"א.

34 ואולי י"ל דלהרמב"ם, אף שהחיוב הוא מדברי סופרים, יש בזה קיום מצות פו"ר מה"ת (ע"ד כשנוסף על התפלות שמתפלל, יהיב פרוטה לעני (כ"ב י' א) אף שכבר נתן חומש, ועוד כו"כ. וראה אנציקלופדי' תלמודית כרך יב ע' תרגו, תערב). ולהעיר משיטת הרמב"ם דקרי גם לדאורייתא בשם "דברי סופרים" כשאינו מפורש בתורה (ראה סה"צ שורש ב' ובמפרשים שם. נ"כ הרמב"ם הל' אישות פ"א ה"ב. ועוד). וראה שדי חמד אסיפת דינים מערכת אישות ס"ב אות ז.

35 ראה יבמות סא, סעי'ב ובתוס' שם. וראה הערה הבאה.

36 אה"ע ס"א ס"ח. וראה נ"כ טור ושו"ע שם.

מוכר ס"ת בשביל לישא אשה נת בנים:
אבל אם הוא חיוב תמידי מצד לתא ד-
מצות פו"ד, מסתבר שיש לו למכור ס"ת
כדי לישא אשה בת בנים גם אם כבר
קיים מצות פו"ד מה"ת.³¹

ה. עפ"י מובן בפשטות לשון הרמב"ם
„שכל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו
בנה עולם“:

בלשון וטעם זה מתבאר התוכן הנ"ל
— כי גדר של מצות פו"ד רובי הוא —
בנין העולם (לשבת יצרה) וכפשטות ה'
כתובים³² „פרו ורבו ומלאו את הארץ
(וכבשוהו גו)“.

ומדייק הרמב"ם „שכל המוסיף נפש
אחת בישראל כאילו בנה עולם“ להד-
גיש שמצות פו"ד אינה מוגבלת רק ל-
קיום חיובה, הולדת בן ובת, אלא שכל
שהוא מוסיף בזה, ה"ז בכלל תוכנה
(וגדרה) של מצוה זו — בנין העולם,
„כאילו בנה עולם“.

משא"כ הא דהלי' דעות „יהי' לו בן
אולי יהי' חכם וגדול בישראל“ שייך רק
לכוונתו בהולדת בנים, אבל אי"ז גדר
קיום מצות פו"ד, שענינה „בנין עולם“
בהולדת בנים וכנות (וגם אם הכן אינו
„חכם וגדול בישראל“).

37 וברמב"ם הלי' ס"ת פ"י ה"ב סתם ולא פירט,
ולאידך בהלי' אישות כאן לא כתב דין זה כלל. וראה
לח"מ ומעשה רוקח כאן ה"ז. ואכ"מ.

38 ראה שאלתות פרשתנו שאלתא ה' בסופה
(וראה העמק שאלה שם). בעל המאוז ומלחמות
לר"ף יבמות שם. נ"כ השו"ע שם. וראה בארוכה
שרית פרי יצחק שם.

39 בראשית א. כח. פרשתנו ט, א (וראה שם,
ז) וראה לקמן בפנים סעיף ו.

40 להעיר מסה"מ להרמב"ם מ"ע ר"ב. לט"ו
לקיים המי"ד (וראה גם בהלי' דעות פ"ג ה"ב), וראה
חמדת ישראל ח"א קונטרס נר מצוה חלק העשיר
סעיף מד. ואכ"מ.

ו. ויש לומר, שענין זה ד„כל המוסיף
נפש . . . כאילו בנה עולם“ מודגש בפר'
שתנו — פ' נח.

דהנה „פרו ורבו“ נאמר בתורה בפ'
בראשית ובפ' נח, ואחד החילוקים ביי'
ניהם הוא

[נוסף ע"ז שהציווי על פרו ורבו
(בפש"מ⁴²) נאמר בפרשתנו⁴³, ואתם פרו
ורבו, משא"כ בפ' בראשית, שהוא
לברכה⁴⁴]:

בפ' בראשית נאמר זה לאדם הראשון,
ומכיון שלפני אמירת (ברכה) ציווי זה
לא היו לאדם בנים, מובן, שבה מדובר
בעיקר קיום פו"ד (הולדת בן ובת).

משא"כ בפרשתנו נאמר „פרו ורבו“
לנח ובניו — כלומר, לא רק לבני נח
שעדיין לא היו להם בנים, אלא גם לנח

41 ראה סמ"ג ריש מ"ע מט: בד' מקומות
הזהירה תורה בפ' בראשית ובפ' נח. וראה בארוכה
במפרשי הסמ"ג.

42 ראה רש"י פרשתנו שם, ז. רמב"ן ורא"ם
ועוד שם.

43 וכ"ה בסנהדרין נט, ריש ע"ב (וראה ע"ז ה,
א (ור"ח שם)). שאלתות פרשתנו שם (בתחלתו). שם
פ' ברכה שאלתא קטה. וכ"ה בסה"מ להרמב"ם
שם לפנינו. וראה הערה 45.

44 וכן פרשתנו ט, א.
45 ראה כתובות ה, ב. תוד"ה ולא קאמר —

יבמות סה, ב. ובמהרש"א סנהדרין שם (נכסם עה"ג
שם) דלכ"ע הציווי דמיר הוא בפרשתנו ט, ז.

46 בהוצאת הרי"ח העליר, שנערכית (ובתרגום
אבן איוב) שם ליתא „ואתם“ ע"ש. אבל להעיר
שבראש ספר הירד במנין המצות לכמה ג"י (ראה ספר
המדע — ירושלים, תשכ"ד) הובא „ואתם“ (היינו
הכתוב דפרשתנו שם, ז) או המשך הכתוב, שרצו
בארץ (אבל ראה שם עוד ג"י — שהובא סיום
הכתוב דפרשתנו ט, א או דבראשית שם).

עצמו שכבר היו לו שלשה בנים⁴⁶, גם לו נאמר „פרו ורבו ומלאו את הארץ“, „פרו ורבו שרצו בארץ ורבו בה“, ש״ל שבוה נרמז אשר גם הוספת נפש הוי בכלל יום פ״ר, וכאילו בנה עולם.

ז. וי״ל – כשם שהוא בענין מצות פ״ר כפשוטה, כך הוא גם בנוגע לתוכן) מצות פ״ר ברוחניות, שהוא לימוד התורה עם תלמידים⁴⁷ (ובכללות – קירוב בני ישראל ליהדות, תורה ומצוות⁴⁸) – כמחז״ל⁴⁹, „כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו“ – שאין בזה חילוק בין זמן ה„ילדות“ לעת ה„זקנה“, וכהמשך דברי הגמ״⁵⁰, שלאחרי מאמר ר׳ יהושע בא מאמר ר׳ עקיבא „למד תורה בילדותו ילמוד תורה בזקנותו היו לו תלמידים בילדותו יהיו לו תלמידים בזקנותו שנאמר בבקר זרע גר״.

כלומר, מלבד זאת שבחיוב ת״ת (לעצמו) אין חילוק בין בחור לזקן (כמ״ש הרמב״ם בהל׳ ת״ת⁵¹), הנה גם בלימוד עם תלמידים (שהוא מ״ע מן התורה⁵²)

46 אף שלענין יום מצות פ״ר להלכה לאחר מית לא קיים כי לדעת ביה צ״ל בן ובה (יבמות סא, ב. רמב״ם הל׳ אישות שם ה״ד).
47 להעיר שרש״י, שמפרש פשוטו של מקרא (גם בני״ך, פ״י בקהלת שם הן בנוגע להולדת בנים והן בנוגע ללימוד התורה).
48 סנהדרין יט, ב. פרש״י עה״ת במדבר ג, א.
49 יבמות סב, ב.
50 פ״א ה״ח. טושו״ע יו״ד ר״ס רמז. שו״ע אדה״ז או״ח ר״ס קנה. וראה הל׳ ת״ת שלו פ״ג סוסי״ד.
51 ראה רמב״ם ריש הל׳ ת״ת. הל׳ ת״ת לאדה״ז פ״א ס״ח.

* אף שאינו פשוטו של מקרא ממש כמו ב־ פירושו עני התורה (ראה לקו״ש ח״ד ע׳ 87 הערה 10 ובשוה״ג ועוד).

ישנו הציווי (מדברי קבלה?) ד„לערב אל תנח ידך“:

לאחר שהאדם עסק והתייגע ב־ השפעה על הזולת במשך שנות הבחורות וגיל העמידה, הנה בהגיעו לעת זקנתו הרי אפשר שיאמר שעתה ינוח מעבודתו ויגיעתו אלו – בלשון הכתוב⁵³, „יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב“ [כולל ה„ערב“ דכללות ימי חייו⁵⁴] – בא ה־ כתוב ואומר: „ולערב אל תנח ידך“, שגם אז עליו להמשיך ולעסוק ב„פרו ורבו“, לקרב עוז בני״ ועוד בני״ ליהדות, תורה ומצוות⁵⁵.

ובזה מוסיף הרמב״ם, שטעם הדבר הוא, מפני „שכל המוסיף נפש אחת ב־ ישראל כאילו בנה עולם“: ההכרח להו־ סיף בעבודתו זאת, אינו רק מפני החשש שעבודתו הקודמת לא היתה בשלימות (ועד שישנו חשש „אי זה יכשר גוי“, ע״ד סיפור הגמ׳ שם אודות תלמידי ר׳ עקיבא א), אלא שגם אם עבודתו הקודמת היתה בתכלית השלימות – אין לו להסתפק בכך, ועליו להוסיף בעבודתו גם ב־ „ערב“, כי ע״י כל פעולה שלו ה״ז „כאילו בנה עולם“.

וע״פ משנת״ל בדברי הרמב״ם נמצא, שחיוב זה, שגם „לערב“ יש להוסיף ב־ „מלמד את בן חבירו תורה“ – אינו חיוב נוסף, לעשות דבר טוב ונעלה, אלא זהו המשך והשלמה לקיום מצות פ״ר (ברוחניות).

ויש לבאר תוכן חידוש זה (שגם הה־ שפעה „בזקנותו“ הוי בכלל מצות פ״ר ברוחניות) בפנימיות הענין:

תכלית כל הבריאה היא כדי לעשות

52 תהלים קד, כג.

53 ראה סה״מ אידיש ס״ע 200 ואילך.

לו ית' דירה בתחתונים⁵⁴, וזהו תוכן הפנימי של „בנה עולם”, לבנות לו ית' דירה. כלומר, שהעולם שמצ"ע הוא ב- מצב של „העלם” והסתר, שלא ניכר בו שהתהוותו היא מ„אמתת המצא”⁵⁵, צרי- כים לבנותו ולעשות דבר חדש, לגלות בו את „אמתת המצא”.

ושינוי וחיידוש זה שבעולם נעשה ע"י שינוי וחיידוש במצבם של בני ישראל:

כל זמן שלא ניכר בכא"א מישראל שהוא בן אברהם יצחק ויעקב והיא בת שרה רבקה רחל ולאה, נשאר העולם ב- מצב שלא ניכר בו מקורו ושרשו: ועל ידי העבודה לגלות בכל א"א מישראל את שייכותו והתקשרותו להקב"ה ול- תורתו ומצותיו, הוא פועל שכל העולם כולו נעשה דירה לו ית', „כאילו בנה עולם”.

ה. ע"פ הנ"ל יש לבאר גם הטעם ש- חז"ל תלו הגאולה דלעתיד בקיום מצות פו"ר, כמאמר⁵⁶ „אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שב(אוצר ששמו) גוף”, ואמרו⁵⁷ „כמו שנגאלו ישראל ממצרים בזכות שהיו פרים ורבים כמו כן יגאלו לעתיד בזכות שהן פרים ורבים . . אין ישראל נגאלין אלא א"כ הם פרים ורבים ויהיו מלא כל העולם”.

כי ע"י סיום קיום מצות פו"ר – הן ב- גשמיות, ע"יז שכא"א „לא יבטל” מקיום מצוה זו „כל זמן שיש בו כח” (כפסק דין

ברור של הרמב"ם)⁵⁸, והן ברוחניות – שמקריבים כאו"א מישראל לה' ולתורתו ולמצוותיו,

באים לשלימות בנין העולם כולו, ד- היינו שתתגלה בו מלכותו של הקב"ה⁵⁹, וזה יהי' בתכלית השלימות לעתיד לבא, כאשר יקויים היעוד⁶⁰ ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר.

ואף שכל הגילויים דלעתיד תלויים בכל מעשינו ועבודתנו במשך זמן ה- גלות⁶¹, הרי מובן שבפרטיות בנין העו- לם מחדש נעשה ע"י הוספה בקיום מצות פו"ר בגשמיות וברוחניות, בנין העולם שבזמן הגלות, שע"י הוספת נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם, וכ"ש וק"ו ע"י הוספת כו"כ נפשות מישראל,

וזה ממהר ומזרו בנין „עולם חדש”⁶², השמים החדשים והארץ החדשה דל- עת"ל⁶³, והי' ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד⁶⁴.

(מישיחת ש"ט 9 שלח תשמ"ה)

58) כאן המקום לערוך עוה"פ ע"ד גודל הזכות והאחריות של כאו"א, ובפרט בדורנו זה, לעסוק ולהוסיף בפר"ר ולא להתחשב עם חשבונות ואמת- לאות (אמת לא) ליבטל ממנה – ראה בפרשיות לקו"ש חכ"ה ע' 33 ואילך. וש"נ.

59) להעיר מחסד לאברהם (מעין שני נהר סד) בנוגע למצות פו"ר ד.שכינה בתחתונים תלוי במצוה זו.

60) ישע"י מ, ה.

61) תניא רפ"ז.

62) להעיר דנח עולם חדש ראה (ב"ר פ"ל, ח).

63) מהפטורת שבת זו [תשמ"ח] – שבת ר"ח

(ישע"י טו, כב).

64) זכרי' יד, טו.

54) נחנחומא נשא טז. תניא רפ"ז.

55) רמב"ם ריש (ספר היד ו)הל' יסודי התורה.

56) יבמות סב, סע"א (ובפרש"י שם). וש"נ.

57) תנא דבא"ז ספ"ד.

י"א אייר תש"ח
מכתב מתחילת בואו לפאריז

RABBI I. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליו ב'אזויטש

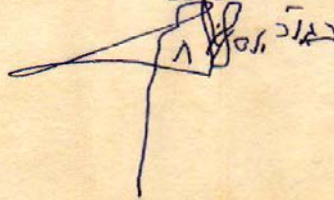
כ"ה י"א אייר תש"ח.
ברוקלין.

ידידי וו"ח אי"א מוה"ר מאיר שי' איטקין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' לחד"ז על
אודות סקום הסדרות, בהסכמת זוגתו חה"י
נכון שיקח הדירה וי'סדרר בעבודת מלאכת האר"נה
כביחו, ומה שיהי' נחוז לענין עסקו להחבר עם
סוחר שכעיר יתדבר ע"י הטעלעפאן שיסדר בדירתו
וברבר שפול מאשין אומר להר"ב שי' נאראדעצקי
ללוח לו כמה שדרוש על משך זמן עד אשר בעזה"י
יוכל לשלם והשי"ת יחזק את בריאותו ובריאות
זוגתו ובריאות ילידיהם יחיו ויגדלו לתורה
חופה ומעש"ט מחוך בריאות ופרנסה טובה בהרחבה
והתחזקות בדרכי החסידות.

המברכם

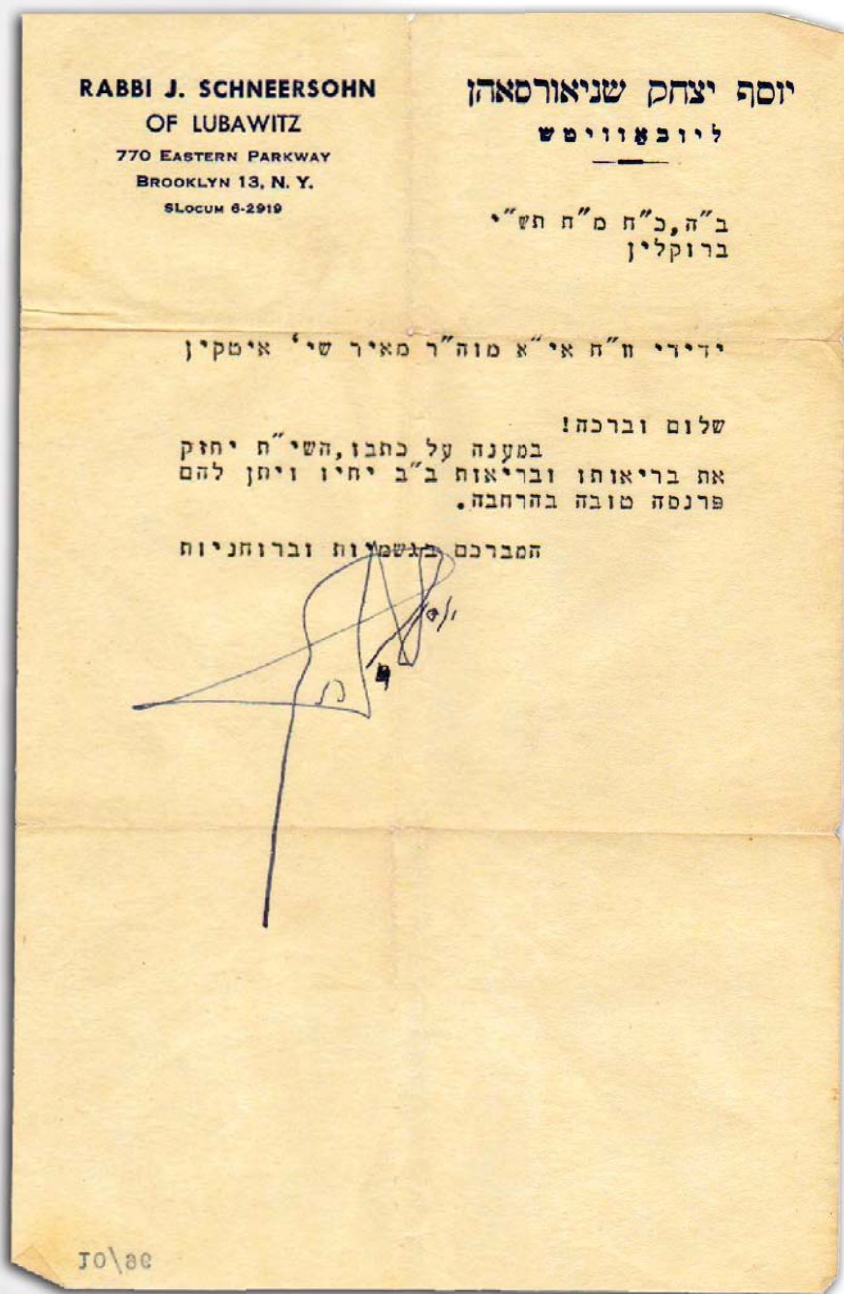
בא"כ יוסף

כ"ח מ"ח תש"י

מכתב האחרון שקיבל מכ"ק אדמו"ר מהרי"ץ

ויש להעיר על "י" בכתב האשורית (ידוע שבתש"י כתב יצחק ב"י גדול וראה שיחת ש"פ וארא תשי"א אות י"א)

TEL. PRESIDENT 4-1814
6-1-4000

CABLE ADDRESS: HAMELACH, NEW YORK

כ"ה

מרכז לעניני חנוך

MERKOS L'INYONEI CHINUCH INC.

CENTRAL OFFICE
776 EASTERN PARKWAY - BROOKLYN 13, N. Y.

הרה"ח חו"ח אי"א זכו'
מו"ח אדמו"ר ז"ע

שלום וברכה:

ב' הפ"נ שלו נחבלו, ואקראו בל"נ על ציון
כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

וצדיקא דאחפטר, דאשכח בהאי עלמא יחיד
מבחייה, בטח יתן ברכתו וחשי"ח ימלא ברכתו
בגשמיות וברוחניות.

דלח"א יאנע ה'טו
אהוביע דשורות
דשורות דהענין

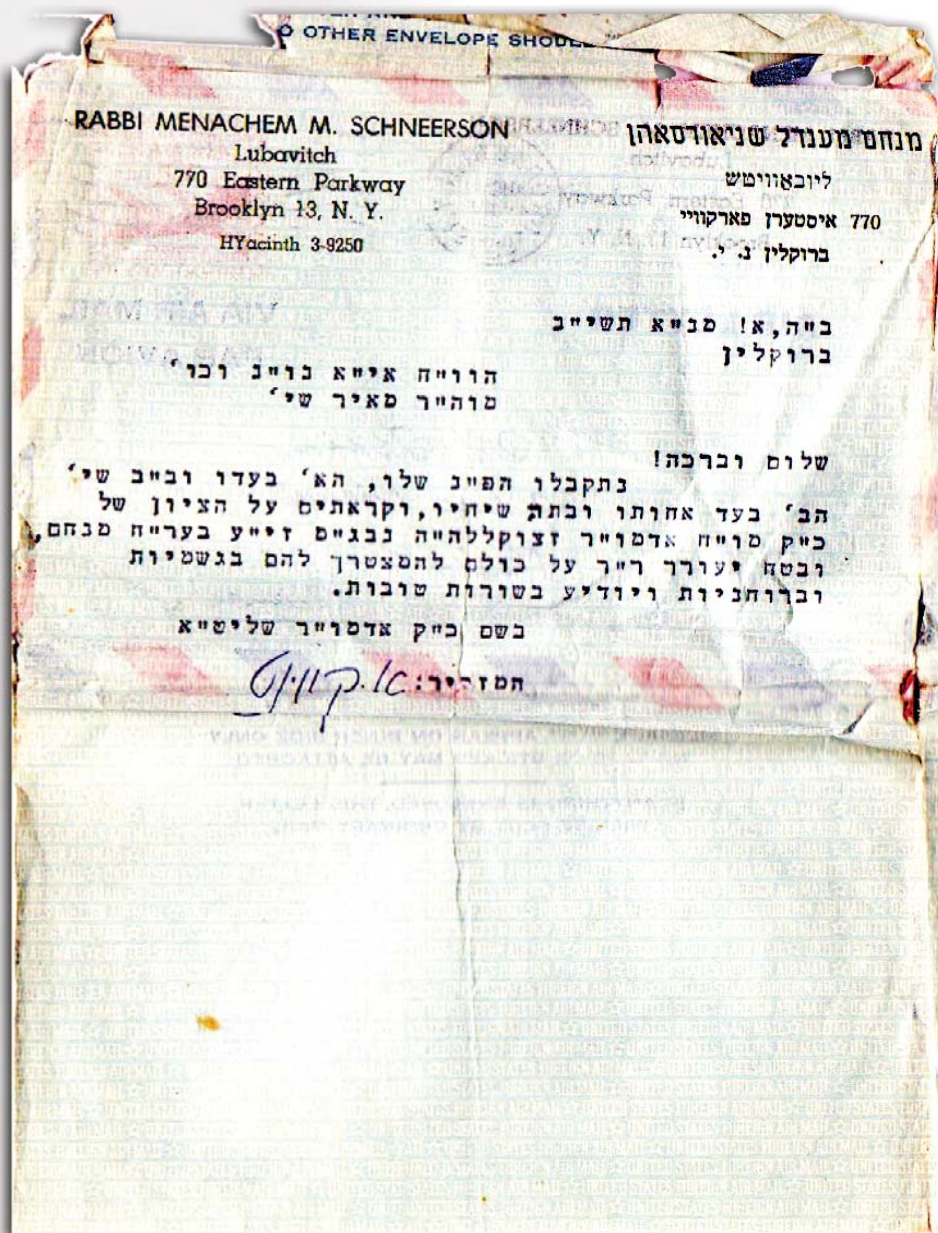
ברכת חו"ח א"א

מנחם שניאורסאהן

בין כסא לעשור תשי"א
קראתי הפ"נ בער"ה על הציון, ואח"כ בהיכל כ"ק
מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שלשם נכנסים לנתינת פדיונות
ולייחידות. והנותן כו' צריך להודיעו.
בטח ראה מכתבי הכללי, ובבקשה להודיע מה נעשה
בזה במשך חדש הכללי הוא חדש תשרי. וח"ח מראש.

א' מנחם אב תשי"ב
יש להעיר מהלשון "בער"ח מנחם"

מכתב כללי פרטי
(נדפס בלקו"ש ח"י ע' 231)

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

מכתב זה נכתב לראשונה בשנת ה'תש"ב
והוא נדפס על ידי משרד המידע של מנהל
התעמולה והתקשורת של ממשלת
ישראל. המכתב אינו חייב להיחשב
כמייצג את מדיניות הממשלה או
הממשלה עצמה. המכתב נכתב
בשנת ה'תש"ב ונשאר חשוי עד היום.

ב"ה זאת הנוכה, ה'תשי"ב
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח הו"מ אי"א נו"מ
וכו' סהור"ם ש"י

שלום וברכה:

בטח השתתף בהמועדות דיום הבחיר י"ט כסלו - יום חג גאולתנו ופדות
נפשנו - ועל פי המבואר בסכחי כ"ק מו"ח ארמו"ר וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
בנוגע להתוערות חסידיים ובפרט החוערות דהג גאולת ארמו"ר הזקן ונצחון
תורה החסידות - הורה הבעש"ט והרב המגיד - אשר בני ישראל יצאו ביד
רמה, הנה בטח נתעוררו המסוערים בהחלטות טובות בכלל, ובפרט בדבר
קביעות עמים לתורה הנגליה וקביעות עמים לתורה החסידות.

וכבר מלחי אבורה, במכתבי אשר בחוברת י"ט כסלו דהאי שחא שנת ה'תשי"ב,
אדוה גודל החוב והזכות של כל אחד ואחד מאתנו להשתדל ולהתאמץ בהפצת
המעינות חוצה.

מחיים לדברי כ"ק מו"ח ארמו"ר אדוה ההודעה והתחיבה ע"ד החוערות
די"ט כסלו וכיו"ב, הרי בטח יודיע עדין בפרסיות, והעיקר - חוכן
ההחלטות הטובות בהנ"ל, ואשר כבר התחיל בהבאתם לידי פועל.

וביחוד אתעניין ע"ד השיעורים ברבים שלוסר או משתתף בהם. וידוע
גמה הסליגו כ"ק ארמו"ר הזקן וכל נשיאינו הק' במעלה לימוד זה.

וה"ח מראש על כהבו המפורס בכל הנ"ל.

המכה לבשוות טובות ואין סב"א לא
חורה ומאור שבתורה

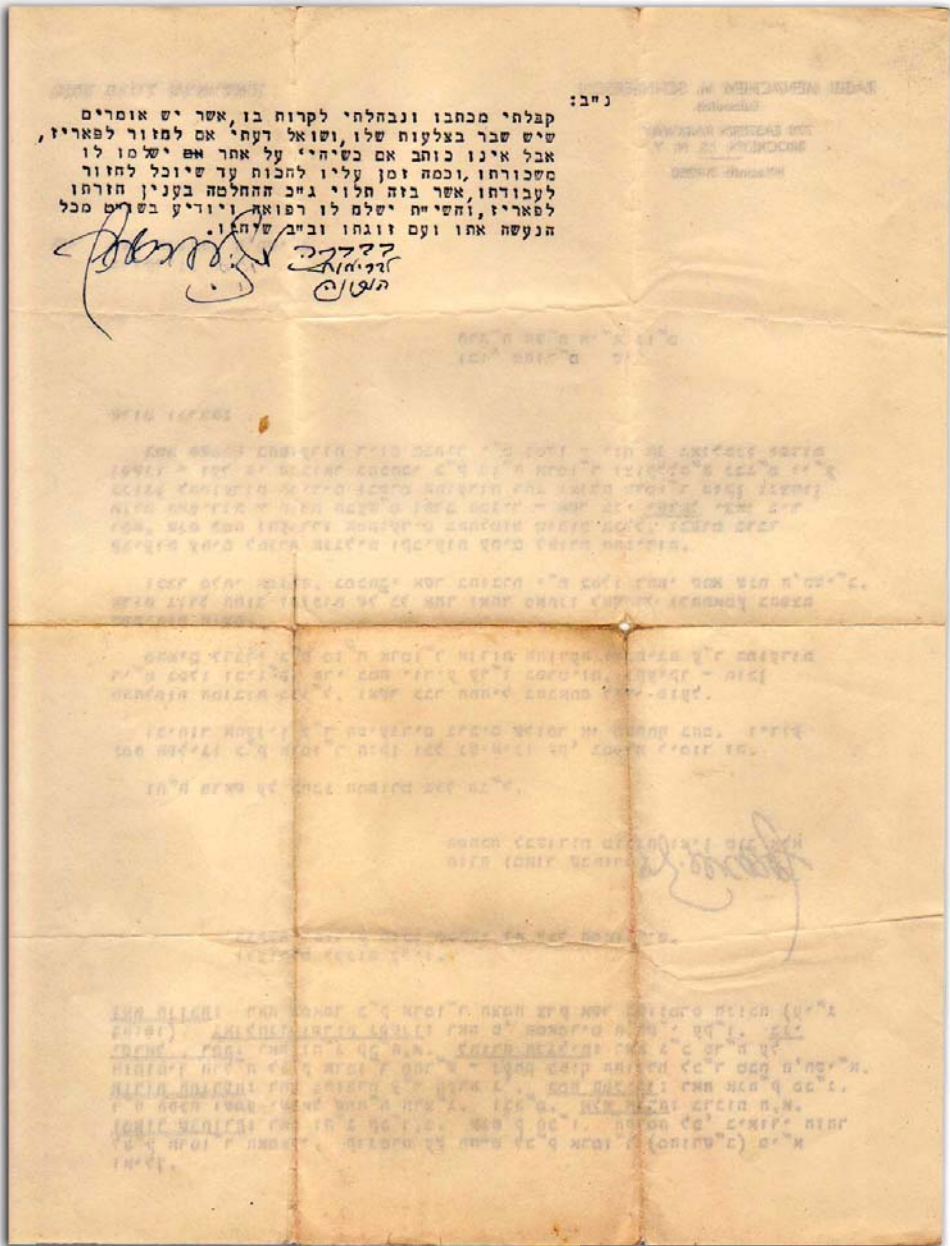
בבקשה לחודיע חוכן סכחי זה לכל המוערים,
ולעוררם לענות עליו.

זאת הנוכה: ראה במאמר כ"ק ארמו"ר הצמח דצדן אשר בקונטרס הנוכה (ע"ג
בסיומו). גאולתנו ופדות נפשנו: ראה ס' המאורים ה'תשי"ב עק"ו. בני
ישראל: ראה זה ג' ק"ה, א. לתורה הנגליה: ראה ג' ס"ה על
חומתין חל"ה לכ"ק ארמו"ר ספר ש - נעתיק בסוף החוברת לכ"ד סבת ה'תשי"א.
ד"ה המכה ושמע ישראל שמה"ח חרצ"ג. ובכ"מ. אלא תורה: ברכות ה, א.
ומאור שבתורה: ראה זה ג' ק"ד, ב. אג"ק סכ"ו: תקדמה לס' ביאורי חזרה
לכ"ק ארמו"ר האמצעי. קונטרס עץ החיים לכ"ק ארמו"ר (ספורש"ב) פי"א
ואילך.

המשך מהמכתב הנ"ל

הסבא הי' אז שוחט באירלאנד

(יש להעיר שהרבי חתם שמו שני פעמיים בהמכתב)

ט' אדר תשי"ב
בקשר להסתדרותו בפרנסה בפאריז
ולהעיר שהרכי דקדק "למה שנתבאר בתורת החסידות"

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch

770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

בי"ח, ט' אדר תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"ח נוי"נ וכו'
מוה"ר מאיר ש"י

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבי' אדר, בו מודיע אשר התחיל להסתדר
בפאריז בענין של פרנסה של מריקאטאזש, ושאל דעתי אם יהזק באומנות
הש"יב שאין לו רצון לזה, ובפרט שלוה צריך יהי' לנסוע מפאריז וכו':

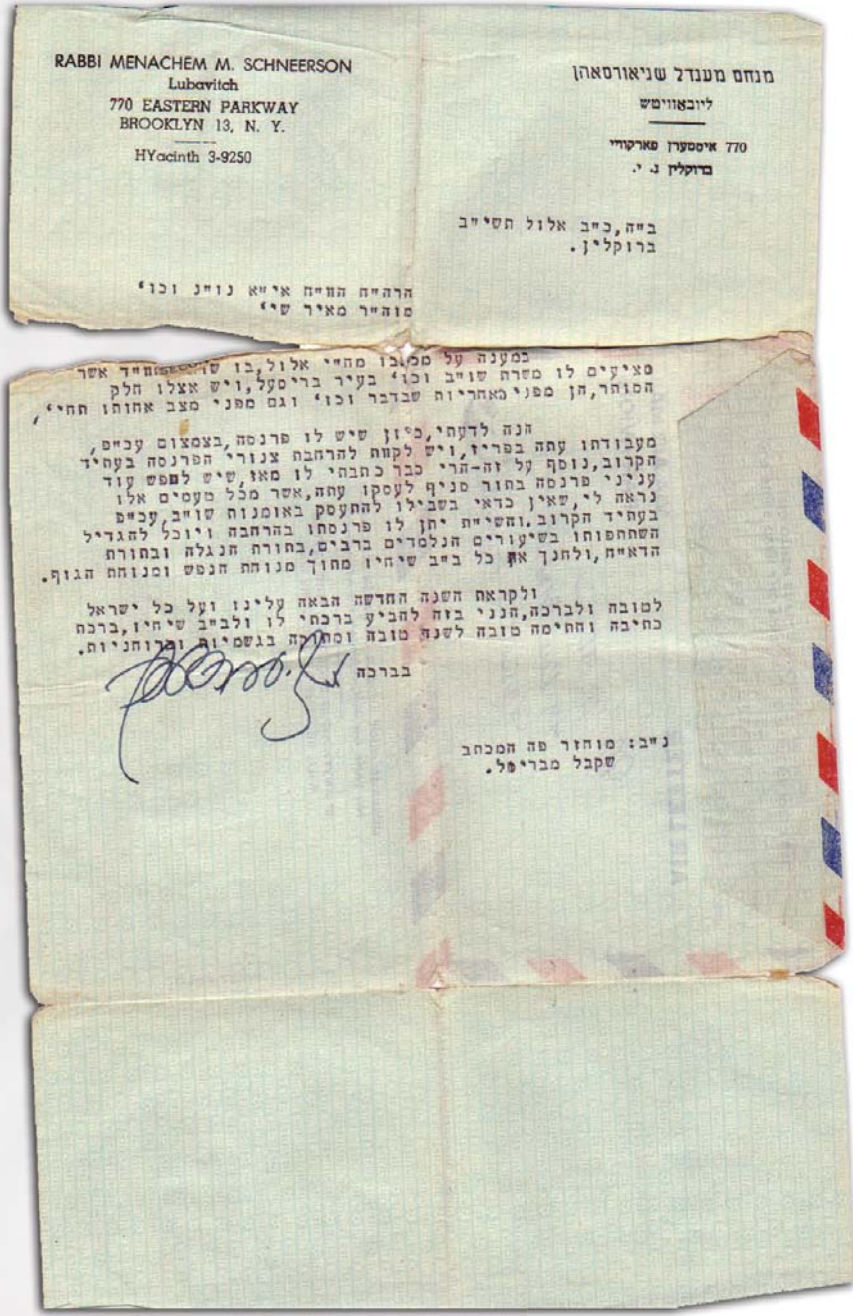
כמרומה לי, שהי' זמן שחשב על ענין של משולח ושד"ר, ואז
אפשר שיסתדר באופן שיזכר להחזיק בענין המריקאטאזש והן בענין של
משולח, אם גם ענין השני אין נוגע עתה לפועל, הרי כדאי שיחפש מקור
לפרנסה על אחר (א"ל לולא אומנות השחי"מ) וחשי"ת יצליחו.

הפני"נ ע"ד זוגתו החי' נתקבל, ויהי רצון מהשי"ת שתהי'
הלידה בעתה ובזמנה כשורה, ויודיע בשו"ט בזה.

בברכה לשמחו פורים כדבעי מתאים למישן
בתורת החסידות, ולהמשכתה על כל הש"ה כו"ה

כ"ב אלול תשי"ב

בנוגע שלילת התעסקות באומנות השחיטה בבריסל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין נ. י.

בי"ה, כ"ב אלול תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח התי"ח אי"א נוי"נ וכו'
מוה"ר מאיר שי"י

במענה על מכתבו מהיי אלול, בו שאלתם האם
מאיקים לו משה שוי"ב וכו' בעיר בריסל, ויש אצלו חלק
הסותר, הן מפני מאהר"ה שבדבר וכו' וגם מפני מצב אחותו התי"ח.
הנה לדעתי, כיון שיש לו פרנסה, בצמאום עכ"פ,
מעבודתו עתה בפריז, ויש לקחה להרחבה צנורי הפרנסה בעתיד
הקרוב, נוסף על זה-הרי כבר כתבתי לו מאז, שיש לשפש עוד
עניני פרנסה בחור מניף לעסקו עתה, אשר מכל מקמים אלו
נראה לי, שאין כדאי בשבילו להתעסק באומנות שוי"ב עכ"פ
בעתיד הקרוב. והשי"ת יתן לו פרנסתו בהרחבה ויוכל להגדיל
השתפוחו בשיעורים הנלמדים ברביס, בחורת הנגלה ובחורת
הדאייה, ולחנך אף כל בי"ב שיחיו מחד מנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל
לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולבי"ב שיחיו, ברכה
כחיבה והחיימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיים ורוחניים.

ברכה
[Handwritten signature]

נ"ב: מוחזר פה המכתב
שקבל מברי"ל.

י"ט כסלו תשי"ב

יש להעיר שזו הפעם היחידה בה כתב הרבי את התואר שו"ב

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

מנחם מענדל שניאורסאהן

Office Address:

Lubavitch, 770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

בי"ט כסלו תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה"ר מאיר שי" שו"ב

שלום וברכה!

אחענין לדעת מהחזקתך אשר עשו
בי"ט כסלו ומההחלטות הטובות בקביעות עתים
לחורה בנגלה ובדא"ה ובאהבה ישראל, ויתן השי"ת
שיביאו גם לפו"מ, ב.ע.י. א.ל.ד.

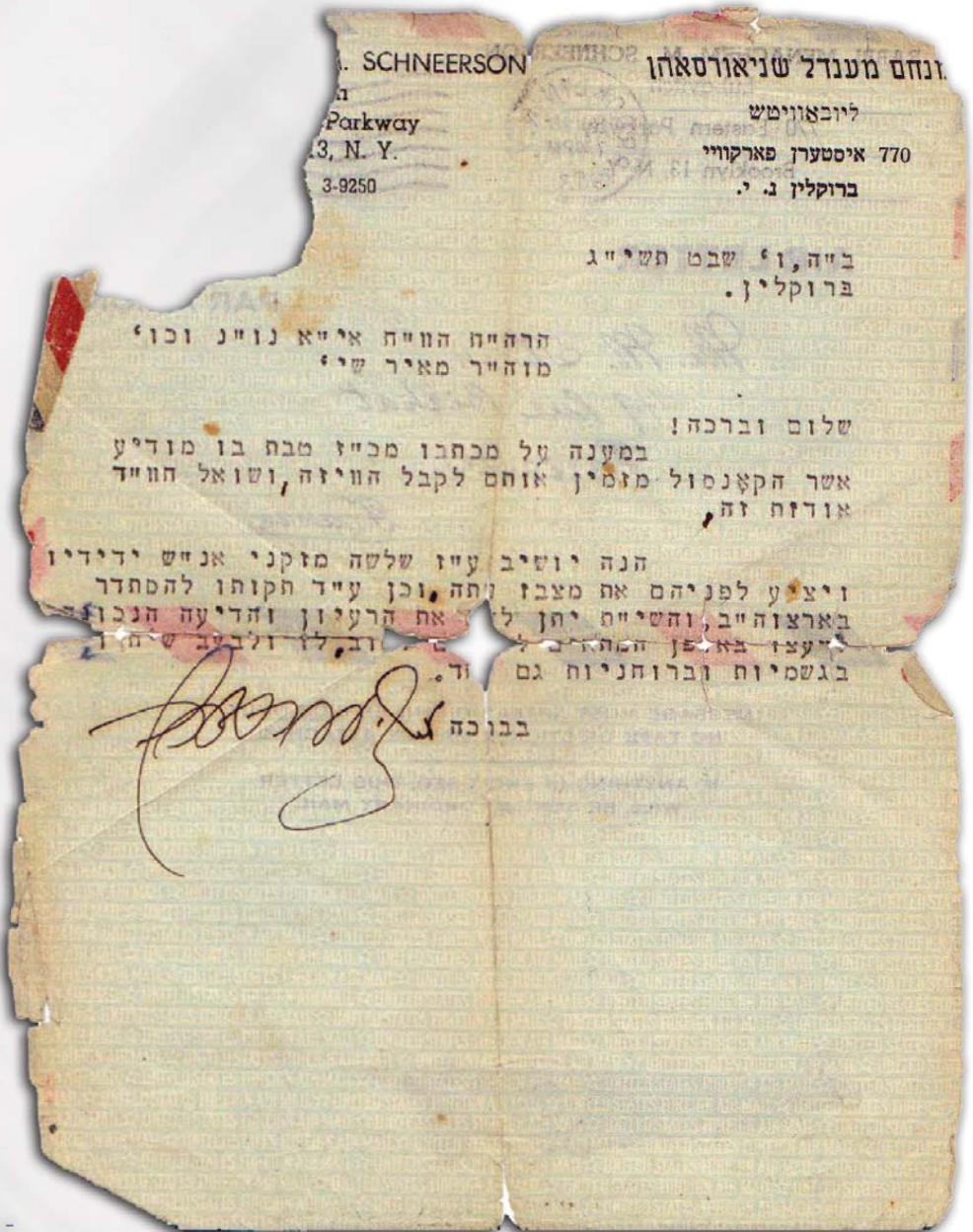
בברכת חג המצואה ז.ל.א.מ.כ.פ.

ו' שבט תשי"ג

מכתב לקראת בואו לארצות הברית

השורה החסרה: "שהשי"ת יתן להם את הרעיון והדיעה הנכונה ליעצו באופן המתאים לפניהם לטוב לו ולבני ביתו שיחיו בגשמיות וברוחניות גם יחד"

שלהי אלול תשי"ג

בתחילת בואו לארצות הברית הרבי מוסיף בכי"ק "הצלחה להסתדרות טובה"

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנהל מועדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין נ. י.

ב"ה, שלהי אלול, ה'תשי"ג.
ברוקלין, נ. י.

הו"ה אי"מ נוי"מ זכו'
מו"ה מאיר שי'

שלום וברכה!

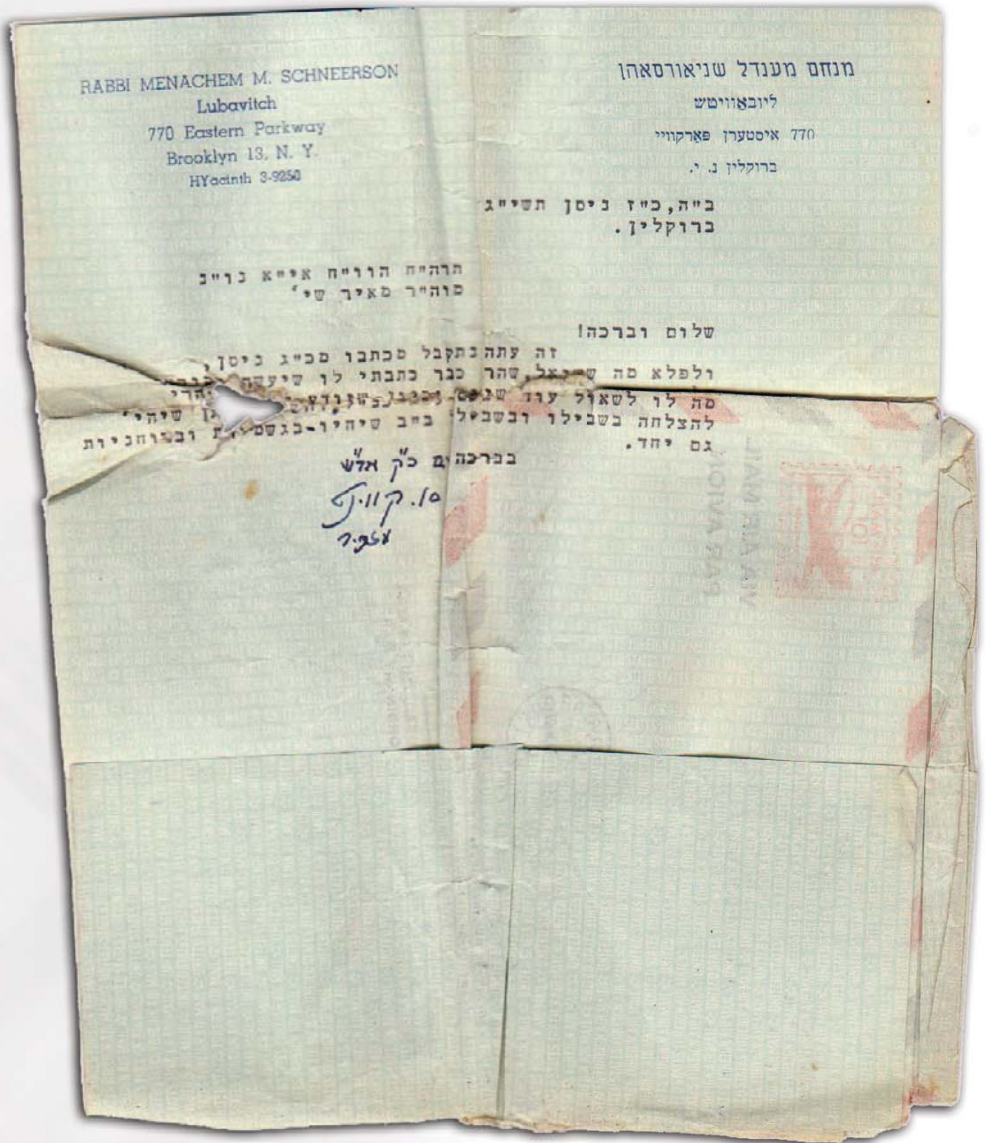
לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו
ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
ברכתי לו ולב"ב שיחיו, ברכה כחיבה וחתימה
טובה לשנה טובה ומחוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכת רחמי
החסידות
(Handwritten signature)

איטקין - פילאד.

כ"ד ניסן תשי"ג

כנראה אותיות "בשם כ"ק אדמו"ר" וחתמת המזכיר הם כתב יד קדשו של כ"ק אדמו"ר
(ויש לראות הבדל החתימה ממכתב כ"ה תשרי תשט"ז)

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאווויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין נ. י.

בי"ה, כ"ד ניסן תשי"ג
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"כ
סוהיר מאיר שי'

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל סכתבו סכ"ג ניסן
ולפלא מה ש... שהר כבר כתבתי לו שיחזור
מה לו לשאול עדו שנים...
להצלתה בשבילו ובשבילי בי"ב שיחיו-בגשמי' וברוחניות
גם יחד.

בברכה מ' כ"ק אד"ש
15.10 ק"ו
1953

NEW YORK, N.Y.
APR 15 1953

תחילת הסדרותם בפילדלפיה פה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

מזכירות SECRETARIAT

ב'ה כ'ה אייר התשי"ד

הו'ת אי'א נו'מ כו'
מהור'מ שי'איטקין

שלום וברכה:

עפ'י בקשתו הננו להודיעו כי על שאלותיו
במכתבו מכ'ז לה'ז הואיל כ ק אר'ש לענוה: "מה שיזרמן
קודם בתנאים מתאימים"

בברכת כמ'ס

מזכיר

איטקין-פילא.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

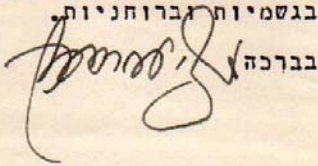
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ זכו'
מו"ה מאיר שי'

שלום וברכה!
הגנ' (על)

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל
ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי
לו ולכל אשר לו, ברכה כחיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומחוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה

איטקין-ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch

770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשי"ח
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה מאיר שי'

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל
ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי
לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומחוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה
מנחם מענדל שניאורסאהן

ז' טבת תשי"ח
בקשר להיריון של אבי החתן

איסקין-ברו קלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליוכאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ז' טבת תשי"ח
ברו קלין

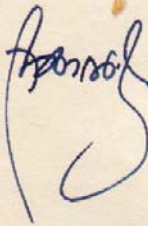
הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' מאיר שי'

שלום וברכה!

במענה על חודעתו אודות מצב זוג'

חחי',

השי"ח ימלא ימי הריונה כשורה
ובנקל וחלד יחו"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה (לשלו) ז' טבת תשי"ח

כ"ח מנ"א תשי"ח

בקשר לפ"נ שכתב אודות אחיו "בערקע" שהיה ברוסיא
יש להעיר: הרבי הוסיף בכ"ק שי' אצל כל השמות

איטקין-ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איטערן פארקיי
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מה' מאיר שי'

כ"ה, כח' מנ"א תשי"ח
ברוקלין

שלום וברכה!
במענה למכתבו, כו כותב אודות אחיו דובער שי' וב"כ,

ובהיותי היום על הציון דק' של כ"ק מנ"ח אדמו"ר
דצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הזכרתי את אחיו ז"ל ונחתו אסתר חנה, ובהם
הי' שרה חיי' להמצטרך להם, ומוכן ופשוט שגם אהו (הכותב) להמצטרך
לו מהאים לחוכן כחכו.

והרי מתקרכים אנו לחדש אלול הוא חדש הרחמים, כו כל אחד
אומר בכל יום ה' אורי וישעי וגו', ויהי רצון שבעגלא דידן נזכה לקיום
רמז כחוב זה, ובלשון הכה"י (הוכא מכ"ק אדמו"ר הצ"צ בפירושו על החלה
ס) שעל הכסחה דכנין בית השלישי וחזות השכינה הוא שאמר דוד המלך
אורי וישעי.

בכרכה לכשו"ס בכל האמור
[Handwritten signature]

[Handwritten note in blue ink]

ד' ניסן תשי"ח

לידת אב החתן. להעיר שהרבי שינה את התאריך ליום הלידה

אימקין-ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ד' ניסן תשי"ח
ברוקלין

הח"ה אי"א נו"נ זכו'
מוה' מאיר שי'

שלום וברכה!
במענה על הודעתו אשר נולד להם
בן למזל טוב,

הנה יה"ר מהשי"ח שיכניסוהו
לבריתו של אברהם אבינו, וכשם שיכניסוהו
לברית כן יכניסוהו לחורה ולחופה ולמעשים
טובים ויגדלו ביחד עם זוג' חי' ואה כל
ילדיהם שיחיו מחוך הרחבה.

בברכה מזל טוב
של
Rabbi Menachem M. Schneerson
Lubavitch

ט"ז מר חשון תשי"ט
בקשר עם השכרת דירה ב Eastern Pkwy 682.

אימקין - ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ט"ז מ"ח תשי"ט
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' מאיר שי'

שלום וברכה!

במענה על הורעתו מהכנסת לדירה

חדשה -

הנה יה"ר מהשי"ת שתהי' משנה
מקום משנה מזל לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות.

בברכה
יצחק ורחמיאל יצחק

איטקין-ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מונחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשי"ט
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נר"נ כו'
מו"ה מאיר שי'

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל
ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי
לו ולמל אשר לו, ברכת כהיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה
Menachem Schneerson

איטקין-ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

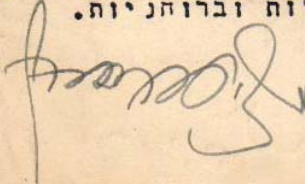
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תש"כ
שנה המאתים להסתלקות
הבעל שם טוב ז"ל.
ברוקלין, נ. י.

בר"ה א"א ז"ל י"ג
מאיר שי

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל
ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי
לו ולכל אשר לו שי', ברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומחוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה

איטקין-ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

ינוחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ג
- שנת המאה וחמישים
להסתלקות הילולא של
רבנו הזקן -
ברוקלין, נ. י.

הה"ת אי"ת י"ג י"ג
מו"ה מאיר שי

שלום וברכה!

לקראת השנה החרשה, תבאה עלינו ועל
כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכה כתיבה וחתימה
טובה לשנה טובה ומחוקה בגשמיזת וברוחניות.

בברכה
אברהם שניאורסאהן

ט' ניסן תשכ"ז

במענה על ההודעה מהכנסם לבית החדש ליד 770

אימקין-ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ט' ניסן תשכ"ז
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ זכו'
מוה' מאיר שי'

שלום וברכה

במענה על הודעתו ע"ד הכנסם לביהם
החדש, הנח יה"ר מחשי"ת שיהי' משנה מקום
משנה מזל לסובה ולברכה בגשמי' וברוחני'.

בברכת חה"פ כשר
ושמח

איטקין - ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

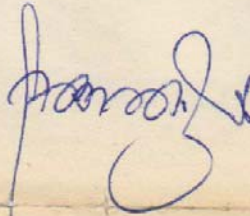
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימי הסליחות ה'תשכ"ח
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ זכו'
מוה' מאיר שי'

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, שנה השבע שנה
השמיטה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לסובה
ולברכה, אנני בזה לתביע ברכתי לו ולכל
אשר לו ברכה כתיבה וחתימה טובה לשנה
טובה ומחוקא בגשמייה וברוחנייה.

נברכה

איטסקין-ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

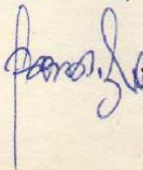
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

כ"ה, ימי הסליחות, ה'תש"ל
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה מאיר שי'

שלום וברכה!

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל
כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כחיבה וחתימה
טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה

איטסק- ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

כ"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"א
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה מאיר שי'

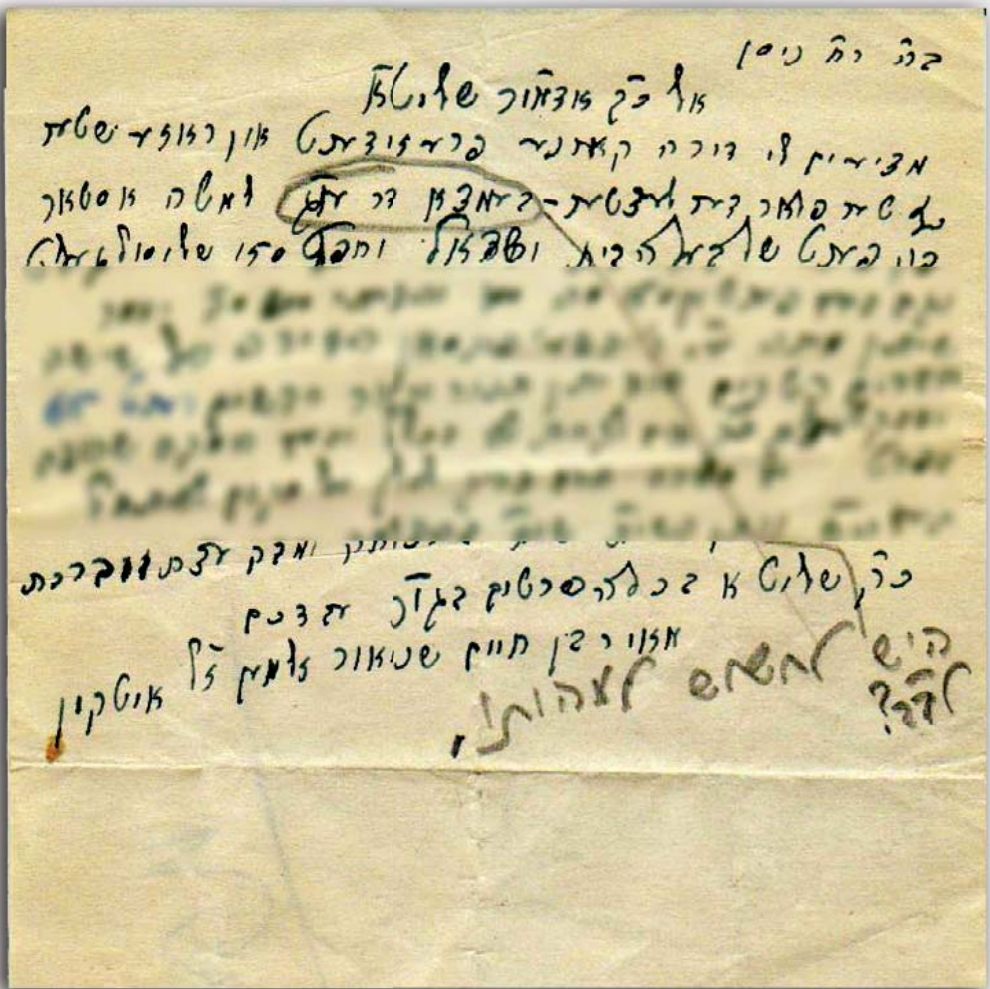
שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל
כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכה כחיבה וחתימה
טובה לשנה טובה ומחוקה בגשמיות וברוחניות.

י"א א"י

בברכה

מענה אודות אפשרות שכירת דירה בתחילת בואו לני. ברחוב "פרעזידענט וראדאגס"
 בדרך אגב הזכיר שיש גוי שגר בהבנין, הרבי העיר בכ"ק:
 היש לחשוש למהותו, לב"ב?
 הסבא בירר ונתגלה שלגוי היה כלב מסוכן והיה מתנהג באכזריות לילדיו ח"ו.

איטקין-פילא

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch

770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין נ. י.

מזכירות SECRETARIAT

ב"ה , כה' תשרי ה'תשס"ז

הו"ח אי"א נר"נ
מוה' מאיר שי'

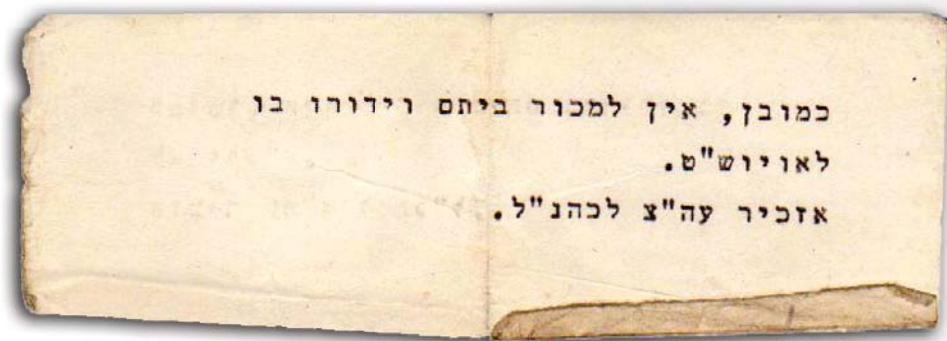
שלום וברכה!

שלשה-הפ"נ שלו

נחבלו, ובקראו בעה רצון על ציון

כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע .

א. קווינ
מזכיר

הרה"ג הרה"ח ר'
חיים צבי הירש קוניקוב ע"ה
סב הכלה
ובנו משה יצחק ע"ה

סיפור חייו

מכתבים מכ"ק רבותינו זי"ע

העילוי מפטרוביץ

מפגש מדהים עם הרבי הרש"ב, זלת הסתרים של הרבי הריי"צ, מום מזויף ונס אמיתי והצלה אחר הצלה, * קוים לזכרו, רשמים מזמותו האצילית וקורות-חיייו של הרה"ג הרה"ח ר' חיים-צבי-הירש קניקוב ע"ה, החסיד שהיה מקורב במיוחד לרבנותינו והרבי הריי"צ קיבל בשמחה כל פרויקט שהציע...

'צמח-צדק' בוויילאמסבורג שבברוקלין, לאחר השקיעה שפקדה את הקהילה עם הסתלקותו של רב בית-הכנסת הקודם הרב לאקשין זצ"ל. "הרב ורועה בישראל" כינה אותו הרבי הריי"צ, ובהמשכה של האיגרת ראה בו את "ראשית הזריחה" של הקהילה. הרבי הריי"צ פנה אל המתפללים האבלים, ניחם אותם על פטירת רבם וכתב: "בשקוע שמשו - זרחה במינוי ידידנו הנכבד הרה"ג ר' חיים-צבי קאניקאוו שי".

בשנת תש"ה פנה הרבי הריי"צ למתפללי בית-הכנסת 'צמח צדק' שנית ועודד אותם להתייחס אל הרב קוניקוב כראוי ולהעניק לו "כבוד ויקר תפארת הראוי לו לגודל עוצם מעלתו הנישאה". את הרב קוניקוב עצמו כינה הרבי הריי"צ "ידידי עוז, הרה"ח בעל מדות תרומיות, אוהב את הבריות ומקרבן בעין יפה, עסקן חרוץ

הרב הגאון, החסיד ר' חיים-צבי הירש קוניקוב ע"ה, זכה שהרבי הרש"ב נ"ע שיבח אותו והרבי הריי"צ נ"ע עודד אותו, העניק לו יחס אישי חם והתייחס אליו כאל מי שמסוגל להפיח חיים חסידיים חדשים בקהילתו.

אם מצרפים אל אלה את סיפור תולדותיו, דרך התקרבותו לחסידות וסיפורי מעשה אופייניים לו שהושמעו בפי יוצאי חלציו ומכריו הקרובים, מקבלים ציור של יהודי שיפי נפשו וטוהר לבו, משלימים את למדנותו, מנהיגותו ונחישותו.

"עוצם מעלתו הנישאה"

תיאור ממצה של כל אלה, נמצא באיגרת ששלח הרבי הריי"צ אל הרב קוניקוב בשנת תרצ"ג כשנתמנה רבו של בית-הכנסת

"הרבי הרש"ב נכנס לבית-המדרש בפסיעות שלא הייתה בהן אלא פשטות תכליתית, בלא כל רמז של התנשאות על קהלו ובלא כל ניסיון ליצור חיץ כלשהו בינו וביניהם, ובכל אלה ניכר בו ההדר הסמכותי של מנהיגותו. הופעה זו של הרבי הרש"ב והמאמר שבו את לבו של אבא ע"ה ללא סייג והוא הזדרז לכתוב הביתה: 'מעיינות חדשים נפתחו לפניי!... אני נשאר כאן!'

במחיצת גדולים

"עם זאת, בהיותו דמות למדנית מיוחדת, אבא לא הניח לאיש להאיץ בו ועמד על זכותו להתנהל בקצב שלו.

"וכך, בליל-הסדר של אותה שנה, הסב במחיצתו הקדושה של הרש"ב, כשהוא עטוף בקיטל לבן כמנהג הליטאים, והרבי הרש"ב הגיב על כך באומרו 'ער מיינט דאס דאך מיט אן אמת' - 'הוא הרי מתכוון באמת'.

"בהמשך, הוזמן אבא להתאכסן בדירתו של הרבי הרי"צ. הוא היה אז כבן שבע-עשרה שנה ולימים סיפר לנו, כי הרבי הרי"צ ציין לפניו כי הגימטרייה של שנותיו עולה לסכום המילה 'טוב', (יצוין כי לימים המשיך ר' חיים-צבי בדרך זו, ונכדו ר' חיים-צבי מספר בהקשר זה, כי סבו אף נקרא 'בעל-הטורים של ליובאוויטש', בשל יכולתו למצוא את הגימטרייה של שמות יהודים שונים ולבארה בהתאם למימצאיו).

"בדירה אחרת באותו בניין התגורר הרבי הרש"ב. אבא שידע כי זכה לדור במחיצת גדולים, סיפר כי היה נזהר מאוד שלא לפגוע בפרטיות של אנשי הבית. "והנה, באחד הלילות חזר אבא בשעה מאוחרת הביתה והופתע לראות את הרבי

בהרבצת תורה ביראת שמים, הנודע לשם תהילה בכביר פעולותיו הטובות ו"ח אי"א מוה"ר חיים-צבי שליט"א".

תיאור משלים של סגולותיו הייחודיות, מצוי בסקירה התמציתית על חייו שהופיעה בספר 'דורות אחרונים': "חריף ובקי ומופלא ביראה, הרה"ג מוהר"צ"ה, צנוע ומעלי, ענוותן ומצויין במידות חכמים".

בא בעקבות ההשמצות...

את סיפור קורות חייו בימי נעוריו מספר בנו הרה"ח ר' ועלוול קוניקוב:

"אבא נולד בפטרובין בשנת תרכ"ז וכבר בילדותו נתגלו בו כישרונות בולטים שלא נעלמו מעיני מוריו - בקיאות חסרת פשרות ויכולת לא מצויה לרדת לעומקן של הלכות.

"כשמלאו לו 16 שנה, נהפך להיות 'המשיב' לשאלותיהם בהלכה של חבריו בני-גילו בישיבה והעמידו לרשותו ספה שהיה יושב עליה, מקבל את חבריו, מקשיב לקושיות שהביאו לפניו, פותר אותן ומשיב לעומקן.

"מפגשו הראשון עם ליובאוויטש נולד דווקא בעקבות מי שהשמיעו דברי רכילות, לעז ולעג נגד תנועת ליובאוויטש. נושא שמירת הלשון ש'החפץ חיים' דגל בו, נגע מאוד ללבו וכששמע את ההשמצות הללו נגד תנועת חב"ד, השתאה מאוד והחל לעקוב מקרוב אחר אורחות-חייהם ודרכי לימודם של חסידי חב"ד.

"בסופו של דבר הגיע לקראת שבת אחת לליובאוויטש אל בית-מדרשו של הרבי הרש"ב נ"ע, נעמד בירכתי בית-המדרש והמתין ככל החסידים לכניסתו של הרבי הרש"ב לאמירת המאמר - ואו בעצם חל בו המהפך.

את הסיגריה - אן מצפוני העיק לו בשל כך עוד שנים..."

חום מזויף ונס אמיתי

כשהגיע זמנו של ר' חיים-צבי להתייצב לצבא, הוא קיבל ברכה מהרבי הרש"ב שלא

הרש"ב ובנו הרבי הרי"צ יושבים במסדרון שהוביל לחדרו.

"בעודו מביט בהם מבעד לדלת, הבחין בו הרבי הרש"ב, הביט בו וחייך. כשחזר והתבונן במחזה ראה את הרבי הרש"ב נשען שוב אחורנית בכיסאו וצוחק בקול..."

מופת נורא

לעתים הצטרף ר' חיים-צבי למסעות איסוף תרומות למען ישיבת תומכי תמימים. באחד הלילות, לן ר' חיים-צבי לתומו באחד הבתים היהודים בעיר, כשארנקו ובו התרומות שאסף מונח לצדו.

בחצות הוזהרו דיירי הבית כי הבולשוויקים זוממים לתקוף את הבית ולגזול את ממונם של היהודים. כל הדיירים נמלטו מהמקום ובחפזתם שכחו להעיר את ר' חיים-צבי שהמשיך לישון.

ר' ועלוועל: "...ואז אבא התעורר מחבטות כבדות בדלת וכעבור רגע התמוטטה הדלת ושני בריונים התפרצו פנימה והתנפלו עליו: האחד מהם קירב את כידונו באיום אל רגלו של אבא והשני איים עליו באקדחו ודרש את ה'ממון' - אך לאבא לא הייתה כל כוונה למסור לידיהם את כספי הישיבה. הוא חטף את הכידון מיד האחד וזינק בסערה אל התוקף השני. השניים נמלטו מיד, מותירים אחרים את ר' חיים-צבי, שהשתאה בעצמו על הנס הנורא שהתרחש עמו..."

יצטרך לשרת. אביו שסבר כי יש ליצור כלי בדרך-הטבע לברכת הרש"ב, שיחד את פקידי משרד הגיוס ואלה דאגו ששמו יופיע תמיד בסוף הרשימה, וכך נדחה הגיוס מחודש לחודש. עם הזמן, הפקידים הוחלפו והחדשים הבחינו מיד ששמו מופיע לאחר שמותיהם של בחודים צעירים ממנו הם הניחו שנעשה כאן 'תרגיל' וביקשו לגייס אותו לאלתר, אך הידיעה על כך הודלפה לר' חיים-צבי והוא נמלט מביתו והתחבא בבית-הכנסת כשישה חודשים. באותם ימים ארוכים הביא לו אביו מהבית מנות מזון אן העיקר היה הלימוד: הוא הגה בכל ספר וספר שמצא בספריית בית-הכנסת והעמיק את תלמודו.

ואז קם בנו הרבי הרי"צ, ניגש אל אבא, לחץ את ידו והובילו אל חדרו.

"הקירבה מצד רבותינו הק' אל ר' חיים-צבי הצעיר, נמשכה עד כדי אמון מלא. כשהרבי הרש"ב את ביתו ויצא לנאות-דשא, גילה לאבא כפתור סמוי מאחורי תמונה תלויה על הקיר ותראה לו כיצד לחיצה על הכפתור פותחת דלת-סתרים לספרייה האישית שלו. הרבי הכיר בהגיונותו של אנא ולא חשש שייטול לעצמו מן הכתבים", מדגיש בגו, "אך לימים אבא התוודה שאכן נטל סיגריה מהחפיסה שהייתה מונחת על שולחנו של הרבי. הוא שאף את ניחוח הטבק פעם אחת ומיד הניח

לפני אולם הבדיקות הגיוס. כשהגיע תורו, שמע את הרופא המומחה קובע בהחלטיות לגבי החיילים שקדמו לו: 'מזויף'; 'בריא ויכול לשרת' וכו', אך כשהגיע תורו של ר' חיים-צבי והרופא בדק אותו, רכן אליו ואמר לו דווקא בלחש 'זה מום מזויף' - אך מיד, במפתיע, הגיש לו כתב פיטורין מהצבא, חתום כדת-וכדין.

הצלה אחר הצלה

מוסיף ומספר הבן ר' וועלוול: "מעשה אופייני קרה לו גם כשיצא לקראת אחת השבתות להביא יין וי"ש לביתו. החוק הרוסי דאז אסר להעביר יינות וי"ש מעיר לעיר בכל מדינה בבריה"מ, אך כשאבא גילה לקראת אחת השבתות שחסר בבית יין לקידוש וי"ש, הסתכן ויצא לעיר סמוכה, קנה שם כד יין העמיסו על גבו ופתח בדרכו בחזרה הביתה.

"בדרך נתפס ע"י שוטר והובל למכלאת מעצר במטה המשטרה המקומית, שהייתה מלאה בעבריינים שחיכו לחקירתם. לא הרחק, הבחין אבא בכיתה של שוטרים שעמדו הכן כנגד כל מי שינסה לברוח מהמעצר.

"השוטר שעצר אותנו מסר את דיווחו ועזב את המקום ואבא המתין לתורו להיחקר. לפתע הופיע במכלאה קצין. לבוש הדר ומעוטר דרגות רוכב על סוס וסקר ביסודיות כל אחד ואחד מחבורת העבריינים. כשעצר במבטו על אבא, פקד עליו 'לך מכאן - אתה משוחרר' ואבא נפטר מן המקום כדבר מובן מאליו והמשיך לשאת את כד היין על גבו עד שהגיע הביתה.

במקרה אחר - עוד אחד מרבים - היה זה שודד ערל שר' חיים צבי ניצל מפגיעתו. "כשהלך באחד הימים בדרכו, הבחין אבא

"בתוך כך, הצאר הסתלק לעולמו והעבריינים זכו בחנינה. סבי ע"ה שחשש מאוד לבנו שהשתמט משידות צבאי, הציע שיצמיד לעינו פיסת-עור באמתלה שעינו פגועה, וכך אולי יובל להשתחרר".

כשנקרא פעם נוספת ללשכת הגיוס, הצביע ר' חיים-צבי על ה'מום' בעינו וציפה לקבל לאלתר אישור פיטורין, אך הפקידים ציוו עליו להצטרף זמנית לפלוגת חיילים ומפקדם, שעמדה לצאת ברכבת למוסקווה, ולהיבדק שם ע"י רופאים צבאיים. הרכבת יצאה למוסקווה אך הפחדים והחששות מהעתידי שהציפו אותו ממלא, בטלו לעומת שאלה קשה ועכשווית: הדרך למוסקווה ארוכה מאוד ואין סיכוי שתגיע ליעדה לפני כניסת השבת. מה עליו לעשות ! ?

הוא שפך את מצוקתו לפני נהג הרכבת שהיה יהודי, אך הלה הפטיר, "פיקוח-נפש הרי דוחה שבת וירידה מהרכבת תגרור עונש מוות. שב ברכבת ואל תעשה דבר". "ואולם כשהגיע ערב שבת-קודש, נשתמט מהרכבת ומצא עצמו באחת העיירות היהודיות הסמוכות למסילה. הוא תר ומצא לשמחתו בית-כנסת, ולאחר תפילת ערבית נתלווה לאחד המקומיים שאירח אותו בסעודת שבת ואפשר לו לשהות בביתו עד מוצאי השבת.

"לאחר צאת השבת, חזר אבא אל תחנת הרכבת, ומה השתומס כשנוכח שהרכבת לא זזה עדיין ממקומה. הוא נכנס לקרונו בפעימות לב גוברות אך הנהג שהבחין בו, משך אותו מיד פנימה ואז, רק אז, החלה הרכבת לזוז ולהמשיך בדרכה".

בבואולפני הרופאים הצבאיים במוסקווה, ר' חיים-צבי הצטרף לתור הארוך שהזדחל

בכך עד שהרכבת נעצרה ור' חיים-צבי חמק ממנה ונמלט כשמאחוריו הערלים ממשיכים להתקוטט עם מצילו".

הלשנה מטריזה

ר' חיים-צבי נישא לרבנית בריינה, בתו של ר' משה יצחק סלופק ומעתה- ואילך מצא עצמו מחפש פרנסה למשפחתו שבינתיים גדלה עם הולדת בת ובן - אך כאן נתקל בתקנות השלטון הסובייטי שהחמירו במיוחד עם יהודים.

על-פי תקנות אלה, כל אזרח נצטווה להירשם ולעבוד במקום עבודה רשמי שפעל גם בימי שבת וחג אך ר' חיים-צבי התעקש בכל מחיר שלא לחלל את השבת. כשחיפש פתרון למצב, גילה כיהודים רבים לפניו, כי אם יפעל כמומחה עצמאי, יוכל להתפרנס מעבודתו גם בלא הכרתם של השלטונות, והעיקר - יוכל לשמור שבת וחג כהלכתם.

כאן נתגלה אצל ר' חיים-צבי גם כישרון טכני לא מבוטל. רבים מידידיו היהודים פתחו בבתיהם מתפרות עצמאיות שהוכרו ע"י השלטונות אם עמדו בתפוקה מסוימת, אך לעתים קרובות סבלו ממעצורים במכונות התפירה שפגעו בקצב עבודתם. חלקי חילוף לא היו ולעתים נאלצו יהודים אלה להסתכן בהפסקת העבודה.

בדק ר' חיים-צבי את מבונות התפירה ומצא דרכים לתקנן ולהפעילן גם בהעדר חלקי חילוף מקוריים. מעתה התפרנס בכבוד מעבודתו ובכסף שצבר תמך במוסדות ליובאוויטש - אלא שאין טוב בלי רע. יהודי אחד התקנא בר' חיים-צבי על הצלחתו ואיים עליו שאם לא יצרף אותו ל'עסק' כ'שותף', ילשין עליו לפני השלטונות שהוא עובד באופן עצמאי בלא

ע"ה בזר צועד בעקבותיו. אבא סטה במקצת מהמסלול - והאלמוני אחריו. לאט לאט הצטמצם המרחק ביניהם ואבא החל לחשוב איך יוצאים מן חפורענות, כאשר גוי שעמד בפתח ביתו ועקב אחר שניהם, קרא לו בצעקה, 'ז'יד, מהר! רוץ הנה והיכנס'.

"אבא הספיק להיכנס והגוי סגר את דלת ביתו, באותו רגע, הגיע לדלת מבחוץ גם השודד והחל לטלטל את הדלת בחבטות ובעיטות, וכשבעל-הבית שאל אותו מה רצונו, צעק הלה, 'אני רוצה את הז'יד - תוציא אותו מידי!'

"בעל-הבית פתח את הדלת והבריון הגוי נכנס, אך לפליאתו של אבא, בעל-הבית ובנו ניפצו בקבוקים והטיתו אותם בראשו של הבריון שוב ושוב, עד שהלה נפל מתבוסס בדמו.

"ברגע זה צעק בעל-הבית לעבר אבאו יד, אנחנו כבר נסתדר עם משטרת המחוז' ואבא בירכם לשלום והמשיך בדרכו".

"פעם אחרת", סיפר בעניין זה אחד ממכריו של ר' חיים-צבי, "היה זה בריון שנסע עם ר' חיים-צבי ברכבת, שהציל אותו.

"הדבר היה כאשר ר' חיים-צבי ישב בקרון של רכבת נוסעים, כאשר יהודי כלשהו קרב והתיישב לידו לשיחת רעים. בעודם משוחחים, קרבה אליהם קבוצת ערלים ופנתה אל ר' חיים-צבי, שהופעתו החסידית הוכיחה על זהותו היהודית. הערלים פתחו בקללות והחלו להרים את ר' חיים-צבי במטרה להשליכו מבעד לחלון הרכבת הדוהרת, אך ממש ברגע זה קם ממקומו בריון זר, הסתער על חבורת הערלים, לפת אותם בזרועותיו החסונות ומנע בעדם להתקרב לחסיד. הוא התמיד

אמריקניות, שפדיון יספיק לרכישת כרטיסי הפלגה לכל המשפחה. הצהרתם

זו לא הייתה מנורה...

הבן, ר' ולוועל: "פעם אבא לקח אותי ליחידות אצל הרבי הרי"צ. הייתי אז נער כבן שתים-עשרה בלבד והוא ביקשני להיכנס אל החדר... נכנסתי אך לא ראיתי איש... על השולחן זרחה מנורה וכשקרבתני נבהלתי כל כך". זו לא הייתה מנורה... היו אלה פניו הזורחות של הרבי הרי"צ ועינו כל כך הבהיקו... עזבתי את ההדר אחוז הלם ולא יכולתי לחזור לעצמי כמחצית השעה..."

בדבר משרה רבנית המיועדת לר' חיים-צבי, נסמכה על העובדה, שבשנותיו של ר' חיים-צבי בברית-המועצות, צבר ניסיון רבניכבד כאשר שימש רב בעיר קובילאק באזור פולטווה וגם בעיר סמולנסק.

משפחתו של ר' חיים-צבי זכתה אפוא בהיתר יציאה מגבולות ברית-המועצות, אך כאן עמדה לפני ר' חיים-צבי בעיה כספית רצינית: איך יפדה את המניות האמריקניות כאשר ערכן בבריה"מ דאז לא היה שווה דבר? - ואם לא יפדה אותן. איד יממן את כרטיסי הפלגה לארה"ב ז

והנה גם הפעם, פעל ר' חיים-צבי כדרכו ונכנס ראש-בראש לתוך הבעיה במקום להתחמק ממנה. הוא אזר עוז, נגס למשדד ממשלתי העוסק במטבע חוץ, ולתדהמתו נתקבל שם בסבר-פנים יפות. הסביר ר' חיים-צבי את מבוקשו וביקש בשלווה

רישיון עבודה רשמי מטעם השלטונות. ר' חיים-צבי לא התרצה לניסיון הסחיטה של אותו יהוד והלה אכן הלשין עליו לפני השלטונות. החלו אנשי הג-פ-או. לחפש את ר' חיים-צבי והוא נאלץ לשבות ממלאכתו. כעבור ארבעה שבועות שבק המלשין חיים לכל חי - אלא שעתה שמו של ר' חיים-צבי היה מוכר לשלטונות, שהמשיכו להטרידו במעצרים וחקירות.

היתרי-יציאה ופדיון-מניות

כאמור, באותם ימים היה ר' חיים-צבי אב לשניים. בתו מרת דבורה היתה אז כבת חמש ובנו ר' משה-יצחק כבן שש שנים. אשתה הרבנית בריינה, רחשה לבעלה ר' חיים-צבי כבוד בלא מידה והגבלה. היא הצטיינה במידת הצניעות ואם להקדים את המאוחר, יצוין כי בפטירתה, הרבי ליווה אותה כברה דרך ארוכה מן הרגיל.

בעוד בעלה ר' חיים-צבי נאבק בשלטונות כדי להביא הביתה פרנסה, הצליחו אחיה של הרבנית בריינה להגר לארה"ב ולהשתקע בה בהצלחה. עם הזמן, הרבנית בריינה שסבלה רבות ממעצרו התכופים של בעלה, לא יכלה להוסיף ולשאת בטורח ובטלטולי החיים בבריה"מ - וסבלה אף החמיר כאשר השלטונות הבולשוויקיים שהכניסו את בעלה ר' חיים-צבי לרשימת המבוקשים, המשיכו לרדוף אחריו בעקשנות.

היא פנתה אפוא לאחיה השהים בארה"ב והללו שלחו לה טופסי 'אפידיוויט' - הצהרה על נכונותם לשאת באחריות לכלכלתו של מהגר המבקש להיכנס לארה"ב. ב'אפידיוויט' הודיעו כי מצאו לראש המשפחה משרה רבנית בעירם בארה"ב והוסיפו לכך מניות של חברות

והשתקעה בויליאמסבורג; השנייה נישאה לרב מרדכי מענטליק; והשלישית לרב משה-פינחס כץ. שלושתם אישי מעלה ידעים.

משפחתו של ר' חיים-צבי נהנתה מהחופש הדתי ומהשכנות עם משפחת שטוקהאמר, אך היו גם מעט 'חריקות' בהסתגלות לחיים החדשים. דבורה בת החמש נתקבלה בגן החובה הממלכתי וכבר ביומה הראשון בגן סיפרה לכולם ברוסית שוטפת את קורות המסע באינייה המרשימה. למשמע הצלילים הזרים, פרצו ילדי הגן בצחוק לגלגני והילדה נמלטה חפויה ומבוישת... גם אחיה לא נקלט בנקל והשתמט מהגן, עד שהרשויות עלו על עקבותיו ואילצו גם אותו להצטרף לגן-חובה. עם הזמן, השתלבה דבורה בגן, למדה ולימדה במוסדות חינוך חסידיים, ואחר כך נישאה

לבעלה הגה"ח הרב יצחק-דוד גרונר, ובני הזוג הם כידוע שלוחי הרבי במלבורן שבאוסטרליה זה שניס רבות לאיו"ט.

שנתיים לאחר בואה של משפחת קוניקוב לניו-ג'רסי, התפנתה כזכור משרת הרבנות בבית-הכנסת 'צמח צדק' בויליאמסבורג והקהילה בחרה ברב חיים-צבי קוניקוב לרבו של בית-הכנסת.

מעלתו בפשטותו

דברים נוספים על מעלותיו של ר' חיים-צבי, שזיכו אותו לא רק בקירובים מצד נשיאי חב"ד אלא גם באמונם של בני קהילותיו, תחילה ברושיה הסובייטית ולאחר-מכן בארה"ב, שמענו גם מפיו של הרה"ח הרב ישראל גורדון. ר' ישראל רואה את העוצמה האישית של ר' חיים-צבי ואת מעלתו העיקרית דווקא

מהפקיד שטיפל בענייניו, לפדות לאלתר את המניות. הפקיד מילא את בקשתו ללא כל עיכובים ומניעות, אך לפני שיצא מהמשרד, שאל אותו הפקיד בטון מתחנן "האם כבודו הגיע לברית-המועצות מאנגליה?"

נענע ר' חיים-צבי את ראשו לשלילה ואמר שהוא יהודי המבקש להפליג לארצות הברית. התקצף הפקיד המאוכזב מכעס ופקד על ר' חיים-צבי להסתלק מהמקום מיד. כשנשאל ר' חיים-צבי לאחר-מכן מדוע לא ביטל הפקיד את המרת המניות בכסף, השיב כי יוהרתו של הפקיד לא הניחה לו לחזור בו מהחלטתו הראשונה... ר' חיים-צבי רכש את כרטיסי ההפלגה אך זמן קצר לפני מועד היציאה, נאלץ לטעום פעם נוספת מרדיפותיה של הבולשת הסובייטית. הוא נלקח לסקירה שלוותה הפעם בעינויים אכזריים. בני המשפחה המתינו לראש המשפחה בחדרה ובתפילה שהסיוט ייגמר. בעזרת ה' עמד ר' חיים-צבי בעינויים ולבסוף שוחרר. המשפחה כולה על חפציה ומיטלטליה יצאה לנמל היציאה מברית-המועצות.

'חריקות הסתגלות'

האנייה הפליגה. רוב הנוסעים ובכללם משפחתו של ר' חיים-צבי סבלו ממחלת-ים, חוץ מדבורה הקטנה, שהשתעשעה ממראות האנייה האדירה ונהנתה מכל רגע בהפלגה.

בהגיעה לארה"ב, השתקעה המשפחה בניו-ג'רסי ור' חיים-צבי קיבל כמתוכנן משרה רבנית. לא הרחק ממנו התגוררה משפחתו של החסיד הידוע ר' דור שטוקהמר, שהיולוכזכור שלושבנותשכולן נישאו לאברכים נכבדים בליובאוויטש: הבת האחת נישאה לרב אברהם זיסקינד

המניינים הסתיימו. הוא היה עומד שם מדי יום לפני העמוד ומצרף למניינו את כל אלה שביקשו עידוד רוחני ויחס מלבב. התפילה היתה נאמרת באיטיות ומתוך כוונה עמוקה.

"ר' חיים-צבי היה מתלהב מאימרת חז"ל 'אין גדול לפני הקב"ה יתד מ'אמן' שישראל עונים' הוא היה אומר את ה'אמן' ו'הא שמיה רבה מברך' בקול אדיר שהדהד בין כותלי בית-הכנסת.

"הייתי אז בן שבע ונהגתי להתגנב ל'תורה ודעת' רק כדי לשמוע את קולו של ר' חיים-צבי ולהתפעם ממנו. המילים שהשמיע היו אדירות בקולם ותהודתן חדרה לנפשי וטלטלה אותי. אני זוכר שהיה קורא את המילים גם בכל כוחו כשיטת רש"י וגם בכל כוונתו - כדברי התוספות...

"בשבתות בצהריים, היה ר' חיים-צבי משרך רגליו והולך אל בתי-הכנסת השונים בסביבה ועורך מסיבות שבת לילדים. לצורך זה, נהג למלא את כיסיו במיני מתיקה, מגדנות, עשבי בשמים ועלי בשמים והיה מחלקם לילדים יחד עם שני בניו, ר' משה-יצחק ע"ה ור' וועלוול שי'.

"זמן-מה לאחר הגעתו לווייליאמסבורג נקבע בחוק האמריקני כי ילדי בתי-הספר הממלכתיים יובלו להשתחרר מבתי-הספר בימי רביעי בצהריים, לשעה של דת מחוץ לכותלי בית הספר. ר' חיים-צבי עלה מיד על המציאה והחל לארגן לימודי דת עבור הילדים האלה - לימודים הנקראים היום 'של"ה'..."

מציע פרויקט ה'סמיכה'

"בנוסף, הוא פתח גם בית-רבקה לבנות וכשבתו דבורה בגרה, היא לימדה בו. עם הזמן, הרחיב גם את מסגרת שיעורי אחרי-

בצניעות ובפשטות שלו. "הוא התגלם לפני כולם כמות שהוא, ללא זיק של יוהרה או התפארות אישיות, וללא הוספה של נופך לעצמו"

כאן שלף ר' ישראל גורדון את מסכת תענית וקרא מתוכה תיאור התואם את אופיו של הרב קוניקוב. "וכך אומרת הגמרא: 'לא כחל ולא שרק ולא פירכוס ויעלת חן'. כלומר, הכלה אינה מתהדרת באיפור בעיניה (נחל) ואינה מאפרת את לחייה בשרק (סומק) ואינה קולעת את שערותיה בהתגנדרות, ובכל-זאת - יעלת חן! החן והיופי הטבעיים נסוכים על פניה ומשווים לה את הטוהר והזיו של 'כלה נאה וחסידה'.

"פניו של ר' חיים-צבי", הוסיף הרב גורדון, "היו זורחות ופעילותו ותמימותו שיוו לו את החן. הוא היה איש אמת ואמונתו היתה שלמה. בשעה שהיה מבאר ומבהיר דבר-תורה, היה מדבר בשלווה ומתוך נועם ומרבה במשלים עד שהדברים היו נופלים על לבבות שומעיו ומתבהרים לבוריים ולעומקם.

"יש ערכים מסוימים שאם הם חסרים בשלמותם, נחסר בהם כל עניינם העיקרי, ואלה הם: רפואה, גאולה, תשובה ואמונה. רפואה שאינה שלמה, מידרדרת שוב למחלה. גאולה שאינה שלמה, היא ראשית הגלות. תשובה שאינה שלמה, עלולה לדרדר לסטייה מן הדרך. אמונה שאינה שלמה עלולה, חלילה, להוביל לכפירה. אמונתו של ר' חיים-צבי היתה אמיתית ושלמה.

"הוא היה מתפלל באריכות. מדי יום הסיע אותו בנו משה-יצחק בטרנאנטע' שלו אל ישיבת 'תורה ודעת' לאחר שכל

גוועים ברחובות... מי ידאג להם?
"דבריו נפלו יל הלבבות ובעקבותיהם
נערכו קרנות מגבית לטובת היהודים
ברוסיה.

"באחד מימי ראשון, הוזמן הרב קוניקוב
להיות אורח-הכבוד בתכנית משודרת
שהגיש הרב צבי פוגלמן בתחנת הרדיו של
ואסטער.

הרב קוניקוב שמוז מאוד להגיע לתכנית
זו. הוא רצה שדברי-התורה יתרוממו מעל
גלי האתר ויפוצו באווירתה של העיר.
הוא רצה מאוד לטהר את האוויר פשוטו-
כמשמעו וכך, לדוגמה, כל אימת שהיה
מהלך ברחובות, היה הוגה דברי-תורה.
תכניתו של הרב פוגלמן נמשיכה כ-15
דקות בלבד אך הרב קוניקוב הספיק לחזור
במהלכה מאמר של הרב הריי"צ ולהשמיע
את השיר הנודע 'קול ביער...'"

מטבעות יקרות ערך

מסכם בנו ר' וועלוול: "אבא היה
דמות רבנית. השולחן שהיה עורך היה
נמשך שעות ארוכות ובשעה שהחבר'ה
היו משתוללים בחוץ, הייתי יושב רתוק
לשולחן ומקשיב לדבריו..."

"כשאבא נחלש ובריאותו לקתה, שכרנו
דירה על חוף הים כיוון שהאוויר הצח השיב
את נפשו. בימים אלה אבא היה מרבה להלך
על הטיילת של ראקאווי-ביטש. כשהיה
פוגש בטיילת רבנים ואדמו"רים, היה נעצר
ומשוחח עמם.

"לא פעם אבא ואני היינו מהלכים יחדיו
ואבא היה שח לפניי את לבו. פעם אבא שאל
אותי לתוכן מחשבותי, אך אני שתקתי
ולא עניתי דבר. 'כנראה', שח אבא, 'שאין
מחשבותיך עומדות ברומו של עולם. יהודי
צריך תמיד להגות בדברי תורה'.

הצהריים של ימי רביעי ופתח שיעורים
שפעלו כל ימות השבוע בין ארבע לשש
אחה"צ ונועדו לילדים היהודים שלמדו
בבתי-הספר הממלכתיים.

"כשמספר הילדים הלומדים בחוגים
אלה גדל, הפעיל ר' חיים-צבי בחורים
למדנים להורות בחוגים ובהמשך פנה לרבי
הריי"צ וביקש את תמיכתו. הרבי הריי"צ
ענה כי כל פרויקט שמציע ר' חיים-צבי
מתקבל על לבו בשמחה והודיע שברצונו
להיות שותף בהפעלת הפרויקט, לכן הוא
מצרף המחאה של 50 דולר למימון מבצעיו
של הרב קוניקוב.

הרבי הריי"צ גם בירך אותו אז שבית-
הספר שפתח, יהיה בבחינת 'חי הנושא את
עצמו'.

"ר' חיים-צבי הציע גם לפתוח בישיבות
תו"ת חוגי סמיכה לרבנות שבמסגרתם
ילמדו הבחורים מקצועות רבניים -
בנמקו זאת בכך שהוא צופה כי בעתיד
הנראה לעין, יחסרו בליובאוויטש רבנים
לקהילות החסידיות שיקומו. זמן לא רב
לאחר שההצעה עלתה על שולחנו של
הרבי הריי"צ, נתקבל פרויקט הסמיכה
בליובאוויטש כולה.

"בכל אלה, ר' חיים-צבי לא שכח את
יהודי ברית-המועצות שהמשיכו להתענות
מאחורי מסך הברזל. הוא נמנה עם חברי
'איגוד הרבנים של ארה"ב' ובכל מפגש
רבני היה מתחנן שהקהל יאמר תהילים
עבור היהודים ברוסיה שהמשיכו להתענות
ולסבול.

"באחד הכינוסים שנערכו באילם מפואר
בלב מנהטן, השתתפו רבנים רבים ונכבדים,
ולעיני כולם הרב קוניקוב נזדעק והתייפח -
'מה יהיה על אחינו המעונים ברוסיה... הם

אבא היו מתנוצצים על הממחטה הצחורה
שלו והרבי הריי"צ היה מתבטא: 'הפופציק
סענט של ר' חיים-צבי קוניקוב, יקרים לי
יותר מממונם הרב של האחרים".

* * *

הראיונות אורגנו ע"י גב' אסתר קפלן
שדאגה לעריכתם ולאחר-מכן להבאתם
לדפוס. "אני מייחלת", אמרה עם מסירת
החומר, "שכולנו - נכדיו ובמיוחד ניניו -
נלך באורחותיו ודמותו תהווה נר לרגלינו.
יהי זכרו ברוך!"

"כשהיינו מגיעים הביתה, אבא היה
מעלה את ההגיג התורני שלו על טייפ
בשפת היידיש עבור המהגרים היהודים
שהגיעו לאחרונה לארה"ב. הוא עשה כל
מאמץ לסייע לשומעיו ולסייע להם להיכנס
לעומקם של הדברים - להכיר בנפש
היהודית... להכיר בנשמה היהודית....

"בכל אותה עת, אבא היה בקשר עם
הרבי הריי"צ וכשהיה מגיש ממטבעותיו
ל'מעמד', הוא היה מניח אותם על ממחטה
לבנה. בעוד אישים אחרים היו מציעים
שטרי כסף גבוהי ערך, מטבעותיו של

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן

ליו ב א ו י ט ש

ב"ה י"ד אייר תש"ו.
ברוקלין.

אל התלמיד מר משה יצחק שי'

שלום וברכה!

כמענה על שאלהך, עשה כאשר

יאמרו לך הורריך יחיו,

בשם ב"ק אדמו"ר שליט"א

מוזכיר. מ. געוהד

קניקוב-ספרינגפעלד

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

כ"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"א
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה משה יצחק שי'

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל
כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע
ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה
טובה, לשנה טובה ומחוקה בגשמיות וברוחניות.
ה'תשל"א

בברכה

RABBI I. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ

יוסף יצחק שניאורסאהן

ליובאוויטש

Greystone Hotel,
Broadway & 91st St.,
New York City.

ב"ה

יום א' הצא, ה"ש.

כבי הרב ורועה בישראל
כש"ח מוהר"ר צבי קאניקאח שי"
ברוקלין

שלום וברכה.

ענינים נכבדים וחשובים ביוהר יאלצוני
לפנוח אל רועי ישראל, רבני הקהלות שבני-
יארק דבחי, בבקשה להתכנס לאסיפה חשובה
אי"ה ביום ג' הצא, י"ד אלול, בשעה 1 אחה"צ,
במלון "גרינסטון", על גראדה" אצל רחוב 91,
בני-יארק.

ובטוח אני ככה"ר שי"י היודע כמה גדולה
האחריות המוטלת על מנהיגי ישראל בשעת הירוש
זו, שיאיל למלא בקסתי לבוא בריוק בשעת
הנלכרה לאסיפה נכבדה זו ומינוס גדולי ומדרי
זמדריכי ישראל בעיר ואם בישראל, יע"א.

חרו"ש ומברכו

בכזה"ס, י/

לע"נ

הרה"ח ר' משה יצחק בן חיים צבי הירש ז"ל

קאניקאוו

נפטר י"ט סיון ה'תשמ"ד

ת. נ. צ. ב. ה

•

לע"נ

החסיד התמים ר' דובער בן יצחק ז"ל

קאפלאן

נפטר ד' טבת ה'תשס"ד

ת. נ. צ. ב. ה

סבי הכלה

לע"נ

הרה"ח ר' מאיר ב"ר חיים שניאור זלמן ז"ל

איטקין

מנעוול

נפטר בליל ועש"ק פ' תבא, טו"ב אלול תשס"ז

ת. נ. צ. ב. ה.

סב החתן

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

•

ולזכות

החתן הרה"ת **יצחק** והכלה מרת **חנה** שיחיו **איטקין**
לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת
יום ד' פ' נח, כ"ח תשרי, ה'תשס"ח

נדפס ע"י ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **יהודה ליב** וזוגתו מרת **ראשא לאה** שיחיו **איטקין**
הרה"ת ר' **מרדכי** וזוגתו מרת **אסתר רייזל** שיחיו **קאפלאן**

ולזכות זקניהם

מרת **סימא חאשא** שתחי' **איטקין**
הרה"ת ר' **שלום דובער** וזוגתו מרת **שרה אסתר** שיחיו
שאנאוויטש

מרת **בלומא לאה** שתחי' **לאקשין**
מרת **פייגא גיטל** שתחי' **קאניקאוו**
מרת **חיה אדול** שתחי' **קאפלאן**